

GAZDASÁGI LAPOK

Alapította KORIZMOS LÁSZLÓ
1849-ben.

MEZŐGAZDASÁGI HETILAP.

VEZÉRELY:
Hozunk mezei gazdaságunkba
helyes arányokat.

ELŐFIZETÉSI FELTÉTELEK:

Egész évre	20 kor.
Fél évre	10 "
Negyed évre	5 "

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, VIII., József-utca 15. sz.

Az „Állattenyésztési és Tejgazdasági Lapok“ ingyen mellékletével.

A lap szellemi részét illető közlemények a szerkesztőséghez, az előfizetési és hirdetési pénzek a kiadóhivatalhoz czimzendők.

HIRDETÉSEKET

a lap kiadóhivatala veszi fel.
Arjegyzék ingyen és bérmentve.
Hirdetési mellékletek jutányos árban fogad-
tatnak el.

Előfizetési felhívás.

Azon nagyfokú bizalom, melyben boldogult atyám Ordódy Lajos elhunytá óta a nagyérdemű gazdaközönség részesíteni sziveskedett, azon reményt ébresztette bennem, hogy ezen immár 1913-ban 65-ik évfolyamába lépő lapok iránt a jövőben is bizalommal s elismeréssel fog lenni t. olvasóink mindinkább szaporodó serege. Csekélységemnek, mint a „Gazdasági Lapok“ kiadótulajdonosának pedig legfőbb kötelességem lesz a folyó évben előlegezett bizalmat a legnagyobb fokban kiérdemelni s lapjaimat azon magas nívóan fenntartani, melyben azok atyám alatt és annak halála után állottak, sőt azok jószágát, tartalmasságát, szellemi színvonalát emelni, legelső feladatombnak tekintem. A lapnak szellemi része nem apadt, sőt növekedett és illusztrációkban is gazdagodott, úgyhogy a lapok iránt több oldalról nyilvánított elismerésnek hatása alatt, jövőben még gazdagabb tartalommal s több és szebb ábrákkal fogom lapjaimat kiadni. Az eddigi szerkesztőség mint eddig is változatlan buzgalommal fogja törekvésemet előmozdítani s a munkatársak nagyszámu gárdáját sikerült oly kipróbált gazdasági erőkből összehozni, kiknek már névsora is biztosítékot nyújt arra, hogy az csak jó és hasznos lehet, amit gazdag tapasztalataik tárházából papírra vetve a nagyközönség elé visznek, hogy a gazdasági ismereteket terjesszék s a gazdaközönséget előrehaladásra buzdítsák. A változatosság élvezetét nyújt, mondja a latin példaszó, ezt tartom én is s azért legfőbb törekvésem lapjaim tartalmát minél változatosabbá és bővebb tartalmúvá tenni s minél több oldalúvá fejleszteni.

Az immár a XIII-ik évfolyamba lépő „Állattenyésztési és Tejgazdasági Lapok“-ra nézve külön előfizetést is nyitok, s ezzel a több oldalról hangoztatott kíváncsúnak is egyuttal eleget teszek, mert hisz a mai viszonyok között mindenki elismeri, miszerint az állattenyésztés és tejgazdaság az agrikultúra legjövődélmezőbb, tehát legnépszerűbb ága, így tehát e melléklet oly kimagasló fontossággal bír, hogy annak — szövegét és illusztrációit tetemesen áldozatok árán is kibővítve — a lehető legnagyobb elterjedést biztosítsam.

A „Gazdasági Lapok“ előfizetői azonban továbbra is mint ingyen mellékletet megkapják.

Végül van szerencsém tudatni, hogy az 53-ik évfolyamát élő Kodolányi-féle Gazdasági Zsebnaptár kiadása továbbra is tulajdonomban marad és kiadóhivatalomnál beszerezhető.

Különböző vállalataimat a magyar gazdaközönség szives jóindulatába s pártfogásába ajánlva

Budapest, 1912. december havában.

gazdatársi üdvözlettel maradok

ORDÓDY LÁSZLÓ

a „Gazdasági Lapok“ az „Állattenyésztési és Tejgazdasági Lapok“ és a „Kodolányi-féle Gazdasági Zsebnaptár“ kiadótulajdonosa.

Előfizetési feltételek.

A „GAZDASÁGI LAPOK“

65-ik évfolyamára az „Állattenyésztési és Tejgazdasági Lapok“ mellékletével (XIII-ik évfolyam) együtt:

Egész évre	20 korona
Fél évre	10 korona
Negyed évre	5 korona

Az „Állattenyésztési és Tejgazdasági Lapok“ külön

Előfizetési ára:

Egész évre	10 korona
Fél évre	5 korona

Ajánljuk egyben a lapunk kiadásában megjelenő közkeveltségnek örvendő Kodolányi-féle Gazdasági Zsebnaptárt, mely az idén 53-ik évfolyamában jelenik meg, melyet bérmentve, ajánlott postai szétküldéssel 3 K 25 fillérért, utánvétellel 3 K 45 fillérért küld meg a

„Gazdasági Lapok“ kiadóhivatala

Budapest, VIII., József-utca 15.

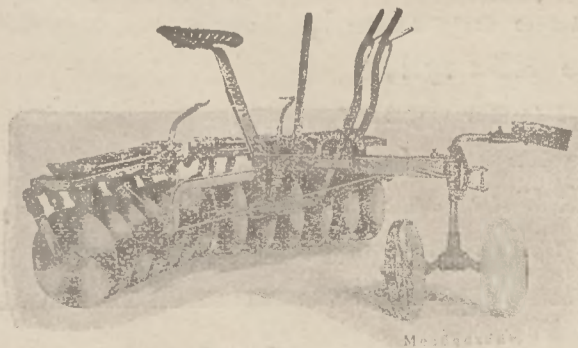
SZEMLE.

(Időjárásváltozás és az időjósítás. — Gabonák áralakulása. — A gazdasági vámvédelem szövetsége. — Malomüzemek. — Közös vagy önálló vámterület? — Ismét az Austro-Americana.)

Mint a hogy előrelátható volt, a téli idő beköszöntött. A havazás megindult és hólepel takarja a már előbb megfagyott talajt. Ország-szerte havazások. Némi kis reménység tölti el gazdáink szívét, hogy talán az őszi vetések sorsa jobbra fordul. De a merre csak néztünk, bizony kevést zöld vetés volt látható. Az egyik évben az ara a ki későn, a másikban a ki régi gazdaregula szerint korán vetett. Ugy látszik, hogy ma azok járnak legjobban, a kik korán vetettek.

Ha bizni lehet még az időjósításokban, akkor bizony kétes esztendő lesz Sirius szerint. Ismét késői fagyok. Nyár derekán aszályok. Kuriozumképpen ide iktatjuk az időjósítását:

Január 1-től tulnyomóan borult, ködös, hideg idők ígérkeznek, kevés csapadékokkal. 12-től csapadékosabbra változik és több helyen eső és hó fog esni. E hónapunk átlag hideg jellegű lesz. Februárban csapadékos hideg idők jönnek, több helyen eső, míg némely helyen hó fog esni, de néhány szép enyhe napra van kilátásunk. Gyengébb hideg idők ígérkeznek. Márczius első felében gyönyörű szép enyhe, sőt meleg napok ígérkeznek és több helyen eső fog átvonulni. Márczius második felében igen kritikus napok ígérkeznek, különösen 20., 21., 22., esetleg még a 23-ika is elsőrendű kritikus napunk lesz. Eső, havazás és óriás vihar fog átvonulni sok helyen s utána hideg idő jön. Éjjeli fagytól kell tartanunk. Ebben az évben márczius hónapunk a legszeszélyesebbnek mondható. Április elég szép és kedvező időket ígér, az első felében kevés esőzéseket várhatunk, míg a második felében esős, hűvös, szeles. Havazás és éjjeli fagy e hónapban nem jön. Május 1-től 9-10-ig nem a legkedvezőbb idő lesz, mert nagy ködök ereszkednek majd a reggeli órákban és a déli vagy esti órákban nagyobb zivataros esők esnek. 10-11-től gyönyörű szép meleg napok várhatók, több helyen zivataros esők jönnek, éjjeli fagytól nem kell tartanunk. Juniusnak az első fele igen szép és meleg napokkal jön. A második fele hűvös és szeles, sőt némely helyen viharos szél fog átvonulni esővel. Julius nagyobb zivataros esőket hoz és igen meleg, sőt forró napokban lesz részünk. Augusztus igen szépnek ígérkezik, de kevés zivataros esőt fog hozni. Jobban száraz jelle ü lesz. Szeptemberben ködös, enyhe időre van kilátásunk, kissé csapadékos lesz. Október elég kedvező enyhe időket ígér, kielé-

A DEERE-féle TÁRCSÁSBORONA

valamennyi tárcsásborona között a legmodernebb és legerősebb szerkezetű.

Magyar Mezőgazdák Szövetkezete

BUDAPEST, V. ker., Alkotmány-utca 31. sz.

gitőnek fog bizonyulni. November igen szép enyhe időjárást ígér, szóval nappal enyhe, éjjel fagy, jobban száraz jellegű lesz, kevés csapadékot hoz. Nagy havazásokat nem várhatunk. December igazi szép téli időt ígér, ködös, hideg, sok helyen havazással. Az 1913-ik esztendőnk igen szép és meleg, sőt forrónak ígérkezik. Bő termést ígér. A földmivelő emberekre nézve az esztendő kedvező lesz. Ebben az évben a hőmérséklet igen magasra emelkedik, többször elérjük a 28—30—35 Celsius hőfokot.

Az elkerülhetlen gabonaáremelkedések is megérkeztek. Meddig tartanak, azt nem tudjuk, mert hiszen az argentinai mumus maholnap ismét kerülget. Jön most azon időszak, a mikor csak úgy dobálódznak majd az argentinai gabonával, míg majd kiszül, hogy nem mind arany, a mi fénylik. Ez így is van. A mumus nem oly fekete, mint hogy a hiszékenyek képzelik! Elég jó a termés, de nem jobb, mint máskor. A miben kevese van Európának, abban a hiányok természetesen ki is tűnnek, bárha mindenfelé máris kedvezőbben ítélik meg a jövő campagne eshetőségeit. De ne feledjük el, hogy Európában, Ázsiában és Afrikában egyaránt fellegetes a külpolitikák égboltozata s nem hiszünk, hogy tévednénk, ha eleve magasabb gabonaárakat jósolunk. Jósolni bizony nehéz, mert hiszen sohasem tudhatjuk, mikor és mely órában köszönt be valami újabb börszemanóver. De hiszen mi normális viszonyokra vonatkoztatjuk a jóslást. Olyan ez, mint a szerelemben torokkodó menyecske, kinek szíve vágyik hol egyik vagy másik udvarlója után.

Az osztrák mezőgazdasági érdekképviseletek központja e napokban tartott ülésében tárgyalta a Balkán-vámszerződéséssel kapcsolatban fölmerült vámpolitikai kérdéseket. A herceg Auersperg elnöklésével tartott ülésen lovag Hohenblum előterjesztése alapján élénk vita fejlődött ki a balkáni szerződések megbolygatása ellen s különösen herceg Auersperg támadta hevesen az osztrák kormányt és a monarchia külügyi politikáját. Az ülésen résztvett gróf Zichy Tivadar is, a ki a Magyar Gazdaszövetség részéről hangoztatta, hogy a közös vámterület folytán Ausztria és Magyarország gazdatársadalma szoros összetartásra van utalva s a magyar gazdák szívesen nyújtják jobbukat a mezőgazdaság érdekeiért küzdő osztrák társaiknak. Ezután a bizottság kimondta, hogy til-

takozik a balkáni kereskedelmi szerződéseknek a mezőgazdaság rovására tervbe vett minden változtatás ellen s követeli a minimális gabona- és egyéb agrárvámoknak teljes épségben tartását, valamint a balkáni élőállatbehozatal tilalmának föntartását. Tiltakozik a gyűlés a Balkán államokból kedvezményes számmal behozható huskontingens fölemelése s az ellen is, hogy a Románia által ki nem használt kontingens egyik vagy másik balkáni államnak adassék át. Tiltakoznak az őrlési forgalomnak behozatala ellen újból, mert az egyrészt a gabona vámvédelmének áttörését jelenti, másrészt újabb forrása lesz a budapesti gabonabörze üzemleinek. Követelik, hogy a mezőgazdasági érdekelttség nagyobbarányu képviseletet nyerjen a hivatalos kül- és közbeneső forgalmi bizottságokban.

Leközöljük a »Pesti Napló« f. hó 16-án megjelent gabonatőzsdé jelentését, a mely reáutal arra, hogy miként óhajtják a malmok a mostani sirlalmas gazdasági helyzetet kiaknázni.

Ime a szöveg:

A budapesti piacon régtől fogva megszokták, hogy a Viktória-malom üzleti elvei túlnőttek a malomüzlet régi és megszokott, de meg is becsült keretein, a Viktória-malom határidő-üzleti és a teljesítési hónapbani szállítási, átvételi manipulációi régtől fogva kihitták a kereskedőség éles kritikáját és nem egyszer intézték már egymáshoz a piacz előkelő cégei azt a kérdést, miért vagyunk mi olyan dörék, hogy három havi hitelre adunk árut a Viktória-malomnak, a mikor az a mi üzletünkben, tehát a gabonabevásárlásban, a termelőktől az arbitragenak azokban a formáiban, a melyek nem a malmok, de a kereskedők üzletkörébe tartozók, a mi legnagyobb versenytársaink, talán éppen a mi három havi hitelezéseink révén is verbuvált tőkékkel? A Viktória-malom üzleti tevékenysége persze nem kifogásolható, de a tőzsdén mégis a legellenszenvesebb malom a Viktória és a tőzsdén, a hol a rokonszenv és az ellenszenv is fontos körülmény az üzlet szempontjából, szép őszinte, le sem tagadott utálat van a Viktória-malom iránt, még azok körében is, a kik a malomtól élnek vagy a kiknek a spekulációs érdekei a malom erőszakos üzletpolitikájával azonos és ezen a révén az eredmények forszírozását csak onnan várhatják. A vezérigazgató: Bacher Emil addig járt a Köztelekre az agráriusok közé, míg most egészen magáévá tette azt az ott hirdetett elvet, hogy a közvetítő kereskedelem felesleges, mert ő akarja

elintézni azt a feladatot is, a mit a közvetítő kereskedelem vállalt az ország gazdasági életében. Erre vall legalább az a körlevél, melyet a malom szétküldött és a melynek mintegy öt példányát küldték vissza hozzánk lapunk olvasói, az ország öt részéből. A körlevelet itt adjuk, lásék eléggé, hogy a Viktória-malom törekvései felől tényleg nem téved a tőzsdé.

A körlevél így hangzik: »Mint hogy üzletbarátaink körében élénk érdeklődés mutatkozik tavaszi buza-vetőmag iránt, szívesen hajlandók vagyunk Önnek, illetve az ottani vidék gazdáinak vetési czélokra alkalmas tavaszi buzának költség- és jutalékmentes beszerzése körül kezükre járni és evégből már előzőleg érintkezésbe léptünk több cseh- és morvaországi üzletbarátunkkal, a kiknek ajánlataiból azt látjuk, hogy az említett osztrák tartományokban kitünő minőségű tavaszi buzát körülbelül 13 koronás árral 50 kilogrammonként csehországi állomásokra szállítva, lehetne kapni, a mely ár, igaz, hogy aránylag magas. A mi a külföldi tavaszi buzát illeti, szerintünk vetési czélokra a legalkalmasabb főképp a »Manitoba Numero 1« jelzésű kanadai buza volna, a mely az idén igen finom, aczélos és sikérdus minőségben termett és a melynek jellege legjobban közelíti meg az első minőségű magyar buzát. Ennek a Manitoba-buzának az ára (métermázsánként 6 korona 30 filléres vám betudásával) 50 kilogrammonként körülbelül 14 koronát tenne, Fiumében vasutára szállítva és ha Ön, illetve vidékének gazdája ezen legelsőrangú tavaszi buzából nagyobb mennyiséget, vagy pedig esetleg kísérletezési czélokra kisebb mennyiséget megvásárolni óhajtanának, szíveskedjenek velünk a kívánt mennyiséget közölni és mi a jó ügy érdekében szívesen vállalkozunk arra, hogy az üzletbarátainktól beérkező megrendeléseket összegyűjtsük és a buzát a legközelebbi tengeri uton, Fiumén át, hozzuk. Ez persze csak úgy volna lehetséges, ha becses megrendeléseit a legközelebbi napokban megkapnók, hogy a buza február hónap vége előtt már a gazda birtokában lehessen. A mi a magyarországi mezőgazdasági állapotot illeti, az ország különböző vidékeiről beérkezett jelentések alapján, kötelezettség nélkül, országos átlagban mintegy 15 százalégra becsüljük az őszi buza-tervényekben a tavalyi állapotokhoz képest konstatalható kevesletet, a mely hiánylatnak az esetben, ha kedvező tavaszi időjárás ideje, korán beáll, legfőlegb egyharmadát fogják talán tavaszi buzával pótolni.«

▼▼▼▼▼ TÁRCZA. ▼▼▼▼▼

A jó és a szép álom.

Irta: Schüller Ottó.

Tudjuk, hogy aludni kétféleképen lehet: vagy álmodunk, vagy nem álmodunk, hanem teljesen »tudattalanul« — körülöttünk csak a fekete semmi — alszunk.

A szép álom nyilván az előbbi, mikor a tarka és fantasztikus képek vonulnak el szemeink előtt, gyengéden, nem úgy mint a valóság, mikor mindenféle csodálatos és nagyszerű helyzetekbe képzeljük magunkat, melyekből olyan keserves fölébredni. Ez az az álom, amelyet az álmodozók, a költők annyiszor megénekeltek.

Egészen más kérdés azonban, hogy jó-e, egészséges-e az ilyen alvás? Mint hogy az alvás biológiai célja az ébrenlét táradalmainak kipihe-nése, kiegyenlítése (l. »Az üdítő álom«, lapunk 1912. 51. számában), vagyis a célirányos alvás éppen ellentéte az ébrenlétnek, már előre is következik, hogy az álmodvaalvás, mint a mely az éb-

renléthez kétségtelenül közelebb áll, az alvásnak egészségtelebbe formája.

Ugyanerre az eredményre jutunk, ha az álmodás tüneményét kissé közelebről vizsgáljuk.

Az alvás, mint tudjuk, ugynevezett asszimiláló folyamatokkal jár. Más szóval: szervezetünk az anyagoknak egy nagy kincstára s hogy élünk, ezt a passziókat a saját testünkkel és vérünkkel, velünk született kincstárunkból kell megfizetnünk. Vagyis az életünk anyagkészletünknek folytonos fogyasztásából áll. Éppen ezért anyagkészletünket folytonosan pótoljuk: táplálkozunk, lélekezünk. De ezzel még nem restitáltuk egészen az előbbi állapotot. Ahhoz, hogy éljünk, ugyanis nem elég az anyagok bizonyos mennyisége, hanem kell, hogy ezek az anyagok bizonyos módon foglaljanak helyet bennünk. Viszont éppen azért, hogy élünk, hogy egész szervezetünk, szívünk, tüdünk, vesénk stb. munkát végez (mert munka nélkül nincsen élet), sőt a legkülönbélebb ingerek útján a külvilágról is folyton tudomást szerzünk s ezenkívül a külvilággal szemben még egyre cselekszünk is, fá-

rasztjuk magunkat stb. Mondom, éppen azért, hogy élünk, mindig azonnal újra meg újra fölbontjuk az anyagoknak elkészült rendjét, mindig fölbontó, disszimiláló folyamatok játszódnak le bennünk. Kell tehát, hogy ezeknek a bontó folyamatoknak számát egyszer a minimumra redukáljuk, élettevékenységünket, amennyire lehet aláfokozzuk és ezt az időt arra használjuk, hogy a szükséges anyaghelyzetet helyreállítsuk, a disszimiláló folyamatok helyébe asszimiláló folyamatokat léptessünk. Ez történik már most — és ez a hosszú gondolatnak végállomása — alvás közben. Innét van, hogy alvás közben csakugyan még a legnélkülözhetetlenebb élettevékenységek is elgyöngülnek, a szívverés is lassabb lesz, a vesék kiválasztása is csökken stb., hogy míg pl. napközben 3—4 óránként is veszünk magunkhoz táplálékot, addig éjjel, ha alszunk, ilyesmit alig kívánunk meg, hogy némely állatok, mint pl. a medve, hónapokig is elalszanak táplálkozás nélkül stb. stb.

Mindebből pedig most arra helyezzük a súlyt, hogy imé: az alvásnak az ellensége mindaz, a

A szabadalmazott

„JURENÁK EKE“

szerkezete egyszerű,
kezelése könnyű,
szabályozása gyors,
kb. 50%-kal többet szánt,
kb. 30% kal kevesebb vonóröt igényel,
egtökéletesebb s a jövő ekéje.

Részletes árjegyzéket szívesen üld:

„JURENÁK“ szab. ekegyár Részvénytárs., MAROSVÁSÁRHELY.

A kommentár még az a beküldők részéről, hogy a Manitoba a magyar földben nem vethető, másrészt meg a malom kissé optimisztikusan ítéli meg, így írják nekünk, az őszi vetésben a tavalyival szemben mutatkozó kevesebbet, mikor azt országos átlagban 15%-ban veszi fel.

Eszünk ágában sincs se ezen a ponton, se más tekintetekben a Viktória-malommal vitába szállani, végre is a malomnak üzleti érdekei vannak, tehát honnan is vegyen tárgyilagosságot, mikor ilyen szerű becsleéseket állapít meg, csak a megjegyzésünk erre a körlevélkére, hogy ha a Viktória-malom így kapitalizálni akarja a gabonaüzlet minden részletét a maga érdekében, nemsokára kiirhatják majd Dévénynél és Orsovánál az ország széleken a czégtáblákra: »Viktória malom rt., azelőtt Magyarország!»

A »Gazdaszövetség legutóbb a magyar mezőgazdaság vámvédelmének áttörésére irányuló osztrák törekvésekkel foglalkozott és megállapította, hogy a magyar gazdatársadalom az osztrák gyárosok kapzsóságát látva, kénytelen számolni azzal az eshetőséggel, hogy a mezőgazdaság vámvédelmének legkisebb csorbitására az önálló vámterület zászlójának a kitűzésével fog felelni. A földmivelő nép széles köreiben oly elkéseredés uralkodik az osztrák támadások nyomában járó biztalanság miatt, hogy a gazdatársadalom később a közös vámterület eszméjétől elpártolni, semhogy az osztrák gyár-
ipar kedvéért feláldozza Magyarország mezőgazdasági termelését. Ha a gazdakörök országos tiltakozása az agrár védelem csorbitása ellen sikerre nem vezet, kétségtelen, hogy a gazdatársadalom az önálló vámterület álláspontjára helyezkedik.

Ismét foglalkoznunk kell az Austro-Americana kivándorlási ügyével. Mint multkor említettük, Triest—Argentína az egyik fővonal, a másik mint tudvalevő, a Triest—Észak-Amerikai vonala. Ugy Argentínának, valamint Canadának munkáshiánya van és a földspekulációk ottan is megindultak. Ezen úgy óhajtanak most segíteni, hogy mindkét vonalon munkásokat exportálnak, de egyuttal az eladó földnek vevőket is szereznek. A Canadian Pacific Railway (Kanadai vasut), kartellbe lépett az Austro-Americana hajóstársasággal, nyáron az osztrák utazók kedvéért kitért Pullman-kocsikat járat az oestr. Staatsbahn-ok vonalain. Ezzel a maga

mi nem asszimilációt, hanem disszimilációt idéz elő bennünk. Tehát minden külső inger: hang, fény, szag stb. és minden belső inger: betegség, nagyobb szervezetalakulás stb.

Ezzel szemben azt tapasztaljuk, hogy álmodni alvás közben éppen akkor szoktunk, ha erősebb külső vagy belső ingerek ingerelnek és ha ezek iránt érzékenyebbek vagyunk.

Igy közönséges dolog, hogy a beteg embernek izgatott az álma: a beteg ember sokat álmodik, lázálmai vannak stb. Vannak betegségek, melyeknek egyenes szimptomájuk az élénk álmodás, a félrebeszélés. És bár ma már mindenki tudja, hogy megálmodni a jövőt vagy az elrejtett valóságot nem lehet, mégis bizonyos lappangó betegségek ingerei először az álomban jelentkezhetnek. Pl. lehet, hogy valakinek kitörni készülő torokbaja van, de az inger még oly gyenge, hogy napközben a számos többi inger elnyomja; éjjel aztán, mikor a világ élendésül és megfélemlen az ingerek nagy részének hatása megszűnik, a torokból kiinduló inger annál erősebben sugá-

részére hangulatot keltett az utazó közönség körében. Így a Canadai vonal sorsa Ausztriában máris biztosított. A magyar tengerhajózási r-t. »Adria« pedig, mely eddig a Triest—Argentína vonalon az osztrák Lloydal megosztotta járatait, most az osztrák Lloyd által alakított testvértársulatnak az Austro-Americanával osztozkodik, mely modern nagyméretű hajóival bonyolítja le a forgalmat, persze kivándorlók felvételével. Ez konkurrenzia a magyar hajózásnak és egyuttal a gazdatársadalomnak, melyek között előbbennek jó a sorsa, de annál rosszabb az utóbbinak, pláne, ha újabb munkások megvonással jár.

A magyar kormányzat pedig engedékeny ez ügyben. A kivándorlási plága a magyar mezőgazdaságot tönkre teszi. Erre gondoljanak törvényhozóink.

—IX.

A kellő táperők hiányzanak a buza-talajban.

Írta: Fehér Zoltán.

Az édes szülő, a hazai rög már nem oly bőkezű gyermekeihez, az emberekhez, mint hajdanában, már nem osztogatja oly dusan javait, mint a multban, de ne is csodáljuk, hogy mostohább lett, hisz a »tékozló fiuk« a »gazdák kiszípolozták majdnem minden vagyonából, melyet mérhetetlennek hittek s nem gondoltak arra, hogy nincs az a sok, a mi egyszer el nem fogyhat. Nem törődtek a jövődö következményeivel, hanem csak zsarolták a jó anyát, mely addig adott, míg magának volt miből, de egyszerre csak azon szomorú valóra ébredt a legutóbb gazda is, hogy a hol nincs, ott ne keress. A legduzzadtabb pénztárca is kifogy, ha folyton csak szedik ki belőle a bankókat, de újból bele nem raknak semmit, a leggazdagabb éléstár is kimerül, ha az elfogyasztott eseségeket soha nem pótolják. Így járt sokhelyt a Kánaán-nak nevezett magyar föld is, melyből a folytonos buza (és egyéb) termésekkel kivették a növényi tápanyagokat, de nem gondoskodtak a visszapótlásról, a trágyázásról. Sőt Pató Pálék annyira mentek, hogy egyenesen károsnak vallották a trágya hatását buzánkra s inkább elhagyták folyni felhasználatlanul a big ürülékeket, míg a szilárd részeket megszáritva elégették, avagy gödrök betöltésére alkalmazták. Akkor még talán jogosult is volt a nemtörődömség, kicsinyek voltak az igények, kevés volt az ember

rozhatik, mozgásba hozhat bizonyos idegeket, a torokkal kapcsolatban bizonyos képzeteket idézhet elő és a beteg elképzeli, álmodik valamit a torkával kapcsolatban pl. azt, hogy rablók fojtogatják.

Külső ingerek álomkeltő hatását már kísérletileg is igazolták. A kísérleti alany hálószobájának ablakát kavicsokkal kopogtatták meg — mire az illető azt álmodta, hogy háboruban van, ahol lövés lövést követ. Egy alvó ember a szobájában fellökött szék tompa zuhanását valami rettenetes explozió katasztrófális jeleneinek képében álmodta meg. Egy német pszichológus egyszer úgy kísérletezett, hogy meghintette a kis fia homlokát néhány csöpp vízzel; a kevéssel utóbb fölkelte a gyermek ébredve még percekig arról beszélt, hogy séta közben rettenetes vihar és eső lepték meg és ő csuromvízre ázott. A jelenségeknek ebbe a csoportjába tartoznak az u. n. rémálmodok, mikor a saját meggyilkoltatásunkat, rettenetes kalandjainkat stb. álmodjuk meg, míg végre »az utolsó pillanatban«, egy »végső erő-

és aránylag sok volt a föld, de ma már megfordítva áll a dolog: »kevés a fóka és sok az esz-kimó«. Meg kell gondolni, miként élhetünk meg ezen a sárteken, melynek innen-onnan minden talpalatnyi helyét művelés alá vettük már (legalább hazánk nagy részén) s most már nincsen többé foglalásra váró szüztalaj, nincs már irtani való erdő, rét s legelő, nincs mit elvenni a vizek birodalmától s ha azt akarja a magyar gazda, hogy talaja megteremje a hires, sikerdus buzát, akkor a trágyához kell folyamodnia, hogy ennek behatásával földének termőképességét ne csak föntartsa, de lehetőleg fokozni is tudja.

Tehát ha jó buzatermést kívánunk elérni, okvetlenül jó erőben levő talajba vessük a magot, de tulságba nem szabad menni, mert a tulbuja talajban termett buza inkább szalmát, mint szemet terem. Ugyanis a nagyon sok táplálék megárt a buza palántának, akár a sok édesség a gyermek gyomrának s az hirtelen fog fejlődni, magasba tör, de nem bír kellő szilárdságot elérni s leroskad, megdül, lerogyik s ha ez még zöldiben történik, bizony a kalászképzést sem bírja elérni, mert elkorhad, elrohad a termés. Ha már a fejlődés előrehaladottabb fokán levő buza dül meg, akkor ugyan képződnek kalászok, de csak silányak, mert a levegő, a napsugár nem hatolhat kellőleg a dült gabona közé és megakad a növényben. Hogyha pedig már kidugta kalászait a buza s azután dül meg, akkor a kalászképzés is megtörténik, de csak tökéletlenül, mert a levegő s napfény hiányával csakis ouszerű magvakat tud érlelni a lerokkant szár. Hogy ezen bajok ne léphessenek fel, már régtől fogva nem közvetlenül a buza alá adják a gyakorlatilag is képzett gazdák az istállótrágyát, hanem az elővetemény alá (lásd a forgókról szóló fejezetet), mely a trágya hatékony tápanyagainak jó nagy részét, mintegy felét, felhasználja s így a buzának már kevesebb jut, de az addigra már oldott állapotban áll rendelkezésére, tehát úgy, hogy gyökerei azonnal felvehetik

A holdanként alkalmazandó trágya mennyiségét kiszabni a gazdák részére nem lehet, mert hisz az az egyes gazdaságok viszonyaitól függ; kinek több trágya áll rendelkezésére, az bőségesebben fog ganéjozni, mint az, ki csak igen kevés istállótrágya felett rendelkezik, viszont ki olcsón jut hozzá az állati trágyákhoz, indokolt ha többet szán belőle földjére. Másrészt a talaj minősége is tekintetbe veendő, mert míg a különben sem rossz agyagos talajra kevesebb trá-

feszítéssel» végrehajtott menekülő mozgásunkra mégis fölbredünk és akkor úgy találjuk, hogy — épp most fordultunk át éppen és egészségesen a hasunk másik oldalára, vagy legfőlegb leestünk az ágyból. Mindezeknek az álmoknak az az oka, hogy fekvésünkkel valahogyan megnehezítjük a lélekzésünket, pl. a kezünket alvás közben valamiképen az orrunkra tesszük, mellünk tehát elszorul és ez a belső inger az álom törvényei értelmében aztán olyan képeket fest elénk, melyek felerészben igazak, de felerészben merő fantazmagóriák, pl. hogy elszorult mellel lessük a sivatagban, vajjon két hatalmas oroszán elkerüli-e buvóhelyünket, vagy fuldoklunk a tenger közepén stb. Az élmény lehet oly intenzív, hogy kapálódzunk, kiabálunk, védekezünk, miközben csakugyan leestünk az ágyból, de főleg levestük kezünket az orrunkról, szabadon lélekzünk — és a rémlátomás eltűnik.

Hogy milyen ingerek okoznak még álmokat és hogy miért éppen olyan álmokat okoznak, a milyeneket, vagyis, hogy milyen törvényzerűség

HEREMAGFÉLÉK DIJMENTES ARANKAMENTESÍTÉSE.

Minden gazda luczerna és lóhere vetőmagját egészen **dijmentesen arankamentesítem.** Örvendeni fogok, ha ajánlatomat gazdáink minél számosabbban fogják igénybe venni, mert ezáltal is hatalmas lépéssel fog előrehaladni Magyarország lóhere- és luczernavetéseinek megtisztulása az arankától. ■■■

Mauthner Ödön
cs. és kir. udvari magkereskedése
BUDAPESTEN.

gya is hatást előidéző lesz, addig a sivatkosabb homokos földre már gyakrabban kell kisebb mennyiséget alkalmazni, vagyis általában nagyobb tömegeket kell áldozni, ha eredményt óhajunk elérni. A talaj kimerültségi állapota, azaz a legutóbbi trágyázásnak ideje s minősége, valamint az azóta termelt növények milyensége s mennyisége is figyelembe veendő, mert p. o. a 3 év előtt közepszerűen trágyázott s csak burgonyát, árpát és dohányt, vagy más ipari növényt termelt tábla területegységként minden bizonnyal kevesebb trágyát igényel, mint ha 5 esztendő előtt kapott az a föld istállótrágyát s akkor sem sokat, s azóta adott egy csalamádé-termést, mely után buzát, ezt követőleg rozsot, majd répát és végül árpát termelt. Homokon minden 3-ik, vályog vagy agyagos talajban minden 4-5-ik évben kell teljes trágyázást adni, mely előbbin mintegy 120 q, utóbbinál 150 q, illetve 180 q lehet, különben ez a trágya minőségétől is függ.

Ha szemügyre vesszük a külföldi buzaföldeket, látni fogjuk, hogy azok mind jó termő-, vagyis kellő trágya-erőben vannak és nagyrészt ennek köszönhetőek az ottani nagyobb buzaátlagok, míg minálunk bizony nagyon is sokszor oly silány talajba jut a buza, hogy nem esodálkozhatunk az alacsony átlagokon. Tessék csak elgondolni, hogy a gyengébb talajjal rendelkező Németország 9-11 q átlagot bír felmutatni akkor, midőn hazánkban k. holdanként csak 6-7.5 q terem, pedig nálunk is vannak egyes uradalmak, bérlők, középirtokosok s a nyugati vármegyék kisgazdái is, kik akkora, sőt magasabb átlagterméseket érnek el a rendszeres gazdálkodás folytán, mint nyugati szomszédaink, tehát csakis a többi gazdátárs hanyagsága idézi elő az országos átlag alacsony voltát.

Nyitra mellett egy középirtokon több mint 17 q buza termelt kataszteri holdanként.

A napokban Pozsony megyében több helyről tudatták velem, hogy 1200 □-öles magyar holdanként a buzaátlag még a kisirtokosoknál is 10 q, ellenben a gyengébb talajminőségű Hont-megyében már csak k. holdanként lehet átlag ennyire számítani. Fejérmegye egyik nagybérlőjétől magától tudtam meg, hogy az idén 16.5 q buzája termelt per kat. hold. Ezeket s több ezekhez hasonló adatokat fontolóra véve, kérem: mily alacsony átlagterméseket mutatnak fel azok a rosszul kezelt területek, ha az országos átlag k. holdanként csak 7.6 q-ra tehető? De ezen idézett példák igazolják azon állítást is,

miszerint nem a buza fajtája keveset termő s nem is a hazai éghajlat az oka a csekély termésnek, hanem egyedül s kizárólag a gazdák. Ezeket a maradi gazdákat kell megnyerni annak, hogy földjüket kellő erőben tartsák s ugyszólván egy csapásra megszűntek a kis buzaátlagok Magyarországon.

Tehát igenis, már a talaj kellő táperőkkel történő ellátása által is képesek volnánk nyugati szomszédaink buzaátlagait megközelíteni, sőt el is érni; de én még tovább megyek s azt merem állítani, hogy a magyarországi buzaátlagok jóval meg is fölözhetnék a Németbirodalomban elérteket, hogyha (nemcsak mindig s mindenütt a legmegfelelőbb elővetemény s a kellő időben, minő- és mennyiségben adott istállótrágyázáson kívül) még műtrágyázással is fokoznók a termést.

Ugyanis ma már azt lehet mondani, a nyugati államokban a fehér hollónál is ritkább az olyan gazda, a ki nem alkalmaz műtrágyát, nevezetesen superphosphátot buza alá, míg hazánkban bizony sokat is mondok, ha kijelentem, hogy alig 10%-a az összes termelőnek használja a mesterséges trágyaszereket. Hassunk oda, hogy a többi buzatermelő is (a 90%) hintsen buza alá fosfor-trágyát s ha ezt elérjük, buzaátlagaink Európában a legmagasabbak lesznek, feltéve, hogy más tekintetben is megadjuk e gabonának a szükségeseket — elővetemény, talajművelés, talajnedvesség, vetőmag és a tenyészidő alatti gondozás tekintetében.

A buzának csakis szalmája és polyvája kerül vissza az istállótrágyával a talajba, míg a szemtermés, kivéve a II. és III. osztályu részt, mely állataink táplálékául szolgálván, szinte közvetve a trágyával visszaadatik a földnek, de az I. osztályu szem eladatván, az ezzel a talajból kivett tápanyagokkal termőföldünk szegényebb lett s ezeket okvetlenül pótolnunk kellene. illetőleg már a buzavetést megelőzőleg a talajba kellene hozni, ha azt akarjuk, hogy talajunk termőereje ne csökkenjen, sőt ellenkezőleg még javuljon is. Hazai talajaink legnagyobb részében s legkivált azokban, melyekben buzát termelnek, mészeleendő mennyiségben található, tehát azt mesterségesen pótolni nem szükséges. Így vagyunk a káliummal is, mert eltekintve a homok és tözezes talajoktól, melyekbe csak nagy ritkán vetnek buzát, elegendő káli felett rendelkezünk s nem kell azt boltból vagy gyárból beszerezni. Vas, kén magnézium szinte oly elemek, melyekből ezidőszerint még elégséges mennyiség fek-

szik raktáron földünkben s azért ezeket sem kell utánpótolni. Másként áll azonban a fosforral és nitrogénnel, melyekből aránylag legtöbbet viszünk ki a művelési növényekkel s legkevesebbet adunk vissza az istállótrágyában, miért is ezeket okvetlenül pótolni, illetve talajunk foszfor és nitrogén készletét emelni kell, ha termésünket növelni akarjuk.

Nitrogént adunk ugyan az istállótrágyával is vissza talajunknak s némi kis mennyiséget a csapadékok is — különösen a hó — szolgáltatnak, azonban a felhasználás nagy mértékéhez viszonyítva, bizony ez kevés arra hogy az egyensúly ezen anyagban fentartassék s azért a pótlás elkerülhetetlen. De szerencsére maga az anyatermészet gondoskodott róla azzal, hogy nitrogén gyűjtő növényeket is teremtett, melyek a légkörből szerzik be nemcsak saját légeny-szükségletüket, de még gyökérzetükön fejlesztett csomókban raktározzak is ezen elemet a jövőendő termés részére s ez az oka, miért van a pillangósvirágú takarmányféléknek oly nagy szerepe az ajánlott vetésforgókban. Mégis mindezek dacára is megtörténhetik, hogy buzánk némi nitrogén trágyát igényel tavasszal. P. o. megeshetik, hogy valami ok miatt megkésett az őszi vetés, vagy a szükség parancsolta, hogy a szándékolt vetésforgót elhagyva, talán gyengébb talajba került a buza, vagy új birtokfelosztás miatt részben gabona után jutott neki hely, avagy a tél volt nagyon komisz s a buza megrikkult, elgyengült, részben felfagyott, talán a nagyon korán beköszöntött hidegek miatt nem birt kellőleg megbokrosodni, vagy a szokatlannul magas talajviz ritkította meg sorait, vagy rovar stb. ellenségek dézsmálták meg stb. stb.; akkor az elmaradt vetéseket gyorsan és biztosan megerősítendő, légenytrágyát alkalmaznak és pedig chilisalétromot mint fejtrágyát hintve el kat. holdanként 20-25 kg.-ot, legfeljebb ha nagyon silány a buza, 30 kg.-ot. Itt megjegyzem, hogy a kézzel történő salétrom-hintés egyenletessége céljából (mert ily kis mennyiséget bajos egyformán elszórni) homokkal vagy tihamuval lehet e műtrágyát keverni, hogy tömege nagyobb legyen.

Az első chilizés márczius végén végzendő, utána semmiféle munka nem szükséges, mert ezen só a levegőben levő nyirkosság és a harmat behatása folytán is hamarosan elolvad s a buza gyökereinek hozzáférhetővé válik. Hogyha 3-4 hét letelte után sem tapasztalnók a salétrom kellő jó hatását, akkor az eljárást ism-

értelmében támadnak egyszer ilyen és mások amolyan álomképeink — ezekkel a kérdésekkel egy új, és még egészen ki nem alakult tudomány foglalkozik, melynek egyik híres alapvetője Freud Zsigmond bécsi tanár.

Annai azonban a mi példáinkból is kitetszik, hogy az álmodás legjellegzetesebb tulajdonsága: a fantasztikum. Az álom méretei eltorzítják a valóság méreteit: egy szék a padlóra esik és az alvó robbanásról álmodik stb. Álmunkban tehát kritika nélkül fogadunk el valóságnak egyes képeket, egészen egyes képek szuggesztív hatása alatt állunk, az ellentmondásokat, amelyek, ha ébren volnánk, azonnal eszünkbe jutnának, nem éljük át.

És ezzel a fölismeréssel lyukadunk ki megint az álmodás és alvás viszonyára. Ime: álmodás közben is sok tekintetben megszorítottuk élettevékenységünket, hiszen azt nem mondhatjuk, hogy ébren vagyunk, csak álmodunk. De mégis az álmodás az álom nélküli alváshoz képest sokkal több életfolyamattal jár, éppen azért sokkal jobban hasonlít az ébrenléthez és nem olyan

egészséges alvás. Almodás közben tehát egyfelől vannak átéléseink, másfelől mégis »hiányzik a kritikánk«, »nem éljük át« azokat a dolgokat, melyek, ha ébren volnánk, azonnal világozóssá tennék az álom képtelenségeit és ezáltal partiálisan, részlegesen beszüntettünk bizonyos tolyamatokat s csak partiálisan, a másik részben folyik tovább az ébrenlét disszimilációja. Ezen az alapon úgy is definiálhatjuk a fantasztikus álmodást, hogy az »a lélek részleges ébrenléte«. Innét az álom kettős természete: a mennyiben ébrenlét, annyiban reális s a mennyiben csak részleges ébrenlét, annyiban fantasztikus. És ekkor megértettünk mindent: nemcsak azt, hogy mi az álmodás, de azt is, hogy miért kell az álmodva-alvásnak, ennek a »részleges ébrenlétnek« egészségtelenebbnek lennie, mint az álom nélküli alvásnak.

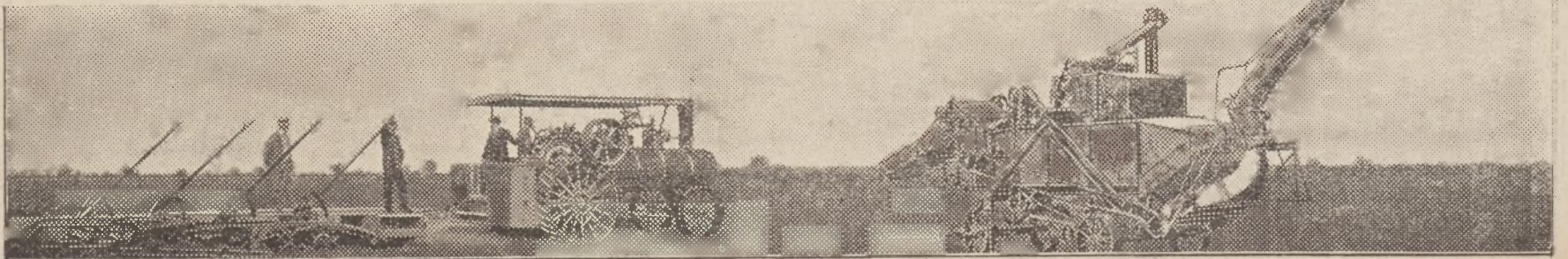
Még egy tényre mutathatunk rá a mely ugyanerre az eredményre vezet. És ez az, hogy a nagyon intenzív álmodás már egyszerűen — betegség. Az álom részleges ébrenlétében motorikus idegeinkkel nem szoktunk ébren lenni, saját

mozgásainkat nem szoktuk tényleg átélni, nem szoktunk mozogni. Szoktunk ugyan alvás közben a másik oldalunkra fordulni, hánykolódní, sokszor beszélni is, sőt gyerekek néha ijedten fölriadnak és kiugrálják az ágyukból stb. — ennél több mozgást azonban egészséges ember alvás közben már igazán nem végez. A motorikus idegek ugyanis (többféle okból) nehezebben jönnek a megfelelő mozgásba, mint a csak elképzelt idegek és azért sokkal intenzívebbnek kell az olyan álomnak lennie, a mely a motorikus idegeket is megmozgatja, mint az olyannak, a melyben csak szemeink előtt vonulnak el a dolgok. Mégis vannak álmodozók, a kik — noha szintén alusznak, tehát csak partiálisan, kritika és ellenőrzés nélkül vannak ébren — csakugyan ilyen intenzíven álmodnak és csakugyan komplikált mozgásokat is végeznek. Ezek azonban már betegség rabjai, az u. n. álomkórosak. És ismétljük, ez a tény: hogy a nagyon erős álmodás már betegség, bizonyítja a legkézzelfoghatóbban, hogy a legegészségesebb álom nélkül aludni. Pedig álmodni szép...

CASE szánt, arat, csépel!

Ne a benzinyáraknak dolgozzék, hanem saját magának! Gondolja meg hogy a motorbenzin ma már több mint 40 korona. Dolgozzék gőzgéppel! Vezérképviselő

Hahn Arthur és Társai Budapest, VIII., Üllői-ut 25/G.

teljük meg, de ez esetben sem ajánlatos az első ízben elhintett mennyiségnél többet szórni el holdanként, sőt talán a legkisebbel, 20 kg.-mal is beérhetjük, nehogy tulsok nitrogént nyujtsunk a növénynek, mert ezzel szárának, sásának, tehát szalmájának tulbuja fejlődését mozdítanók elő, esetleg a szemképzés rovására, avagy a megdülés veszélyét idéznék elő. Csak harmatfelszáradás után hintsük el a chilit, mert különben megpörköltetné a leveleket, ezt ne feledjük el.

Sokkal fontosabb és zsebbevágóbb a phosphorsav kérdése, melynek megoldására két műtrágya áll a gazda rendelkezésére, a szerint, vajjon közvetlen buzavetés előtt alkalmazza-e azt, vagy már az előveteményt is részesíteni óhajtja jótéményében.

Első esetben a gyorsan ható superphosphátot, másodikban a lassabban oldódó Thomas-salakot használjuk. Tekintettel arra, hogy a Thomas-salak hatása többnyire 3 évre terjed ki s a másodikban a legnagyobb, úgy lehet számítani hogy összes phosphorsav tartalmának mintegy 25%-át engedi át az első estendőben, 50%-át a másodikban, s 25%-át a harmadikban. Ha már most elgondoljuk, hogy egy k. hold buza termésével 10-16 kg. phosphorsavat vonunk el a talajból, kitűnik, hogy mintegy 2 q. Thomas-salakot kell az előveteménynek adni, ha azt akarjuk, hogy a kellő phosphor a 2-ik évben biztosan a buzának rendelkezésére álljon (feltéve, hogy a salak 16% phosphort tartalmaz). Így okoskodva kitűnik, hogy a 16% os superphosphátból 1 q. szükséges ugyanily hatás elérésére. Azonban az eshetőségekre is kell számítani, p. o. nagyon száraz tél és tavasz folyamán a superphosphát nem oldódik fel egészen s így phosphor sava sem érvényesülhet teljesen; viszont a tulnedves időjárásnál megtörténhetik, hogy a műtrágya oldott anyagai nagyon is mélyen bemosatnak a talajba, hová a buza gyökerei nem tudván behatolni, azok részben elvesztek, illetve csak a következő mélyebbre ható műveleti növény fogja őket felhasználni. Hogy tehát egészen biztosak legyünk abban, miszerint a buza megkapja a kellő mennyiségű phosphort, tanácsos k. holdanként legalább 2 4 q. Thomas-salakot, illetve 1 2 q. superphosphátot alkalmazni. Azon megjegyzés, hogy hiszen a talajban magában is van bizonyos, a művelés által szabaddá váló phosphorsav, itt nem jöhet tekintetbe, mert az elhintett műtrágyának minden tömeését nem képes a buza gyökérzete felkeresni s felhasználni, bármily tökéletesen kevertük is azt a talajjal össze. Hogyha pedig azt óhajtjuk, miszerint az utóvetemény is részesüljön elégséges phosphorsav-trágyában s egyáltalán azon vagyunk, hogy talajunk gazdagodjék phosphorban, akkor adjunk Thomas-salaktól 3 q-t, superphosphátból pedig 1 5 q-t k. holdanként. Ezen két műtrágyát rendszerint a vetőszántás előtt közvetlen szórjuk a talajfelületre, a vetőszántás, az ezt követelő boronálás, a vetőgép sarui és végül a vetés utáni boronálás kellőleg összeke-

veri azt a talaj termőrétegével s rendes viszonyok között anyai nedvességhez juttatja, hogy a phosphorsav feloldódik, illetve a talajsavak feloldják a Thomas-salaktól nitrátban oldódó P. savat.

Ezen a műtrágyázási módszeren kívül ujabban az úgynevezett sortrágyázást karolták fel, melyről szinte bátorkodom a teljesség okáért megemlékezni a következő számok egyikében.

A kenőanyagokról.

Közli: Dr. Ejry Lajos.

A kenőanyagoknak az a céljuk, hogy két mozgó test felületén a surlódást munkamegtakarítás végett csökkentsék, továbbá, hogy a surlódó felületek kopását gátolják. A surlódást az által csökkentjük, hogy a surlódó felületeket sikamlós anyagokkal bekenjük, melyek az érintkezési felületek egyenetlenségeit kiegyenlítik.

A vegyi iparnak ma fontos termékei a kenőanyagok, a mennyiben azok a közlekedési-, ipari-, gazdasági- és egyéb gépeknél, valamint kisebb eszközöknél valósággal nélkülözhetetlenek.

Állományra nézve a kenőanyagok többfélék, u. m. 1. szilárdak, 2. kenőszerűek, 3. folyékonyak.

A szilárd kenőanyagokat főleg kocsitengelyeknél alkalmazzák. Ezeket különféle anyagok összekeverése által készítik, így pl. petroleum üledéket kevernek kátránnyal, gyantákat illetőleg gyantaolajokat 10-30% marómésszel, agyagot repceolaj-üledékkel, fagyut, vazelin, olajat, zsirt marómésszel stb.

Gépeknél a következő kenőanyagokat használják: (v. ö. Die Untersuchung landwirtschaftl. u. gewerblich wichtiger Stoffe. Dr. J. König 940.)

1. növényi és állati zsirokat és olajokat; ilyenek a repceolaj, olivaolaj riczinolaj, csontolaj, spermaczetolaj és végül a faggyu;

2. ásványi olajokat; ilyenek a petroleum-üledék és a palaolaj;

3. kevert olajokat, ilyen pl. a »Vulkánolaj« és a »Kodolaj«. Az előbbi repceolaj és paraffinolajból áll, az utóbbi pedig körömolaj és gyantaolaj keveréke.

4. kátrányolajokat, ilyen a kőszénkátrányolaj és a magastorrponton barnakőszénkátrányolaj.

Ásványi olaj elnevezése alatt rendszerint a nyers petroleumnak üledékét értjük, vagyis azon részét, a mely 250-300 C°-nál forr.

A különböző nyers olajokban az üledék vagy maradék különböző mennyiségben foglaltatik, (Chem. Technologie dr. H. Ost) így a

pennsylvaniai tartalmaz	10-20%-ot,
az amerikai »	50 »
a németországi »	60-80 »
a bakui »	60-65 »

A petroleum üledékének értékesítése fontos feladata a petroleum indusztriának. Oroszországban ezen üledéket »masut«-nak nevezik s részben títésre, részben pedig megtisztítva a világítógáz kárburálására használják. A hol van kereslet, ott az üledéket desztillálás és vegyi tisztítás által kenőolajoknak dolgozzák fel. Ezeket ma igen nagy gonddal készítik s a kenőolaj ipar igazán életképesse akkor vállt, mikor a petroleum-üledéket vákuumban, alacsony hőmérsékletnél kezdték desztillálni; ilyen körülmények között ugyanis a kenőolaj nem bomlik el.

Midőn a petroleum-üledéket desztillálják, a keletkezett párlatot frakcionálva, azaz szakgatva hűtik le, miáltal kétféle terméket kapnak, u. m. könnyű olajt, nehéz- (zsirosabb) olajt. A párlatot kellő lehűtés által a paraffintól meg-

szabadítják. A gyantás-anyagokat a kenőolajból kénssavval távolítják el, az így belejutott kénssavat pedig luggal illetőleg vízzel mossák ki

Az ásványi olajon kívül — különösen nehéz gépeknél — a vazelin is kitűnő kenőanyagot szolgáltat, ezenkívül hajtószijak ápolásánál, mint bőrszirt alkalmazzák. A vazelin azért jó kenőanyag, mert szilárd elegyrészei alaktalanok. A vazelint szintén a petroleum üledékéből nyerik, de szokták mesterségesen is előállítani, oly módon, hogy bakulajt 18% földviaszszal kevernek; földviasz helyett sokszor paraffint használnak.

Mint említve volt, kenőszerűen használják a gyantaolajt is, azonban nem tisztán, hanem ásványi olajjal keverve. A gyantaolaj a fenyőféléknek desztillációs terméke. A fenyőgyantát vasretortában száraz lepárlás alá vetik, ekkor párlat gyanánt először átmegy a könnyűolaj (terpentinolaj), később pedig 200 fokon felül a nehéz gyantaolaj, a mely főleg szénhidrogénekből és savakból áll. A nehéz gyantaolajból a savakat úgy távolítják el, hogy mésszről újra ledesztillálják.

Lássuk a következőkben miféle feltételeket fűzünk a jó kenőolajhoz? A jó kenőolajtól megkivánjuk:

1. a surlódást minél jobban csökkentse; ezen követelménynek annál jobban megfelel, minél sikamlósabb és minél jobban tapad a felületekhez,

2. levegőn állva ne száradjon be, azaz ne gyantásodjék el; ezért a száradó olajok, minő például a lenmagolaj kenőolajul nem használhatók,

3. a fémre semmiféle vegyi hatást ne gyakoroljon, azaz ne legyen savanyú, sőt a savanyodásra (avasodásra) hajlandóságot se mutasson,

4. nyulósága, melyet másként viskozitásnak is nevezünk, elég nagy legyen, úgy hogy a surlódó felületek közül még gyorsabb mozgásnál se lökessék ki,

5. tértogata valamint állománya a hőmérséklet változásával jelentékenyen meg ne változzék; azaz alacsony hőmérsékletnél folyékony maradjon, magasabb hőmérsékletnél pedig ne legyen higfolyó,

6. ne tartalmazzon szilárd anyagokat még oldott állapotban sem.

A tapadással általában növekszik a kenőanyagok viskozitása s így a körülményekhez képest majd nagyobb, majd kisebb viskozitású kenőanyagot használunk.

Nagy gépeknél, erősen megterhelt csapágyaknál, nagy tapadá-u kenőanyagot kell használni, mert ezeknél a hig olaj a nagy nyomás következtében tulfinom eloszlásba jönne s az u. n. kenőállapotot fel sem vehetné. Gyorsan forgó könnyű orsóknál, cenztrifug tengelyeknél a nyomás kiesny lévén, hig olajok alkalmazandók.

Petroff szerint (Chem. Technologie dr. H. Ost) a surlódó felületek összes surlódási ellenállása arányos a kenőanyag viskozitásával és a surlódó felületek sebességével, a nyomással pedig fordítva arányos.

A gyantásodó kenőanyagok kerülendők, mivel az ilyen olajjal kent csapágyakba a tengelyek valósággal beleragadnak.

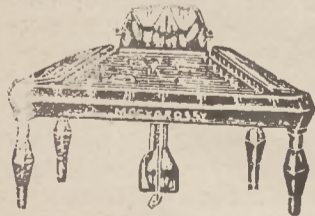
A gépekre rendkívül ártalmasak a savtartalmu kenőanyagok, va amint az olyanok is, melyek idővel megavasodnak. A savak ugyanis a fémet megmarják s így többet ártanak az ilyen kenőanyagok, mint a mennyit használnak.

Az ásványi olajokat, mint említve volt, kénssavval tisztítják s ha a kénssavat ezután nem mossák ki az olajból tökéletesen, az savtartalmu marad.

Régebben gépek kenésére növényi és állati

CZIMBALOM

legújabb szabadalmazott acélszerkezettel, melynek hangja hangtartása csodásan jónak bizonyult, részletfizetésre is kaphatók. — Gramofonok kiváló művészlemezekkel, hegedűk, zselolaj, harmonionumok stb. — Számos kitűnő aranyérmék stb. a jó munkáért. A modern szaktakaró pedál, acélszerkezetek stb. feltalálója. Árjegyzéke kívánatra ingyen küld

Mogyoróssy Gyula

kir. szab. hangszergyár. Budapest, VIII. Rakóczi-ut 71

KEMNA FORRÓGŐZEKÉI

szabadalmazott SCHMIDT mérnök doktor hírneves füstös-tulhevitőjével Minden más nedvesgőz-, compound- vagy compound-tulhevitő rendszert úgy teljesítő-képesség, mint tartósság tekintetében messze felülmúlják és lényegesen kevesebb szénét fogyasztanak.

Referenciákkal, kimerítő felvilágosításokkal és költségvétésekkel szolgál:

KEMNA J. BUDAPEST, VI., Váci-körút 51. szám.

Sürgönvezető: Kemna, Budapest. Telefon 41-21. Telefax 91-21.

zsiros olajokat használtak, különösen az olcsó repezsolajt. Ezek jóval drágábbak az ásványi olajoknál; hátrányuk az is, hogy könnyen megavasodnak, vagyis belőlük zsirsavak szabadulnak fel s így a 3. alatt jelzett követelménynek nem felelnek meg.

Az állati és növényi zsiroknak, olajoknak azonban van egy nagy előnyük is, nevezetesen kenőképességük, különösen magasabb hőmérsékleten, kitűnő.

A lokomotívok magas nyomású hengere, továbbá a hajógépek csak növényi vagy állati olajokkal (gliceridekkel) tarthatók sikamlósan, mivel az ezeknél uralkodó magas hőmérsékletnél (200 C°) a legjobb ásványi olajok is megfűgnek, illetőleg részben elillannak. Más oldalról azonban tény, hogy az állati- és növényi olajok is megváltoznak a magas hőmérsékletnél, nevezetesen elszappanosodnak és megsavanyodnak.

Kicsiny, tudományos műszerek és órák kenésére olivajolaj és körömolaj használják. Ezekből, hogy sokáig eltarthatók legyenek a nélkül, hogy megavasodnának, fagyasztás által a stearin-savat kiválasztják.

A mint az ő. jelzett követelményből kitűnik, a kenőanyagoknál tekintetbe veendő a hőmérséklet is, melynek azok ki vannak téve.

A gőzhengereknél alkalmazott hengerolajtól megkivánjuk, hogy kenőképességét 200 C°-nál, sőt még ezen felül is megtartsa. Gyulladás hőfoka magas legyen, vagyis más szavakkal kifejezve ne gyulladjon meg könnyen. A jó hengerolajnak magasabb hőmérsékleten sem szabad párolognia.

A hideg helyen alkalmazandó kenőanyagtól viszont azt kívánjuk, hogy hidegálló legyen. Télen a vasuti gépek és kocsik tengelyénél, toronyóránál, jéggépeknél olyan kenőanyag használandó, a mely alacsony hőmérsékletnél is folyékony marad.

Az utolsó évtizedben az állati és növényi kenőolajokat az ásványolajok, olcsóságuk és tisztaságuknál fogva, csaknem teljesen kiszorították.

D. Holde szerint (Untersuchung d. Mineralöle u. Fette) a gépüzemben az ásványolajoknak következő fajtáit szokás megkülönböztetni:

I. orsóolaj, könnyen folyó hig olaj, könnyű és gyorsan forgó gépek részére. fajsúlya 0.89—0.90;

II. jéggepolaj, könnyen folyó hig olaj, jéggépek sűrítőjénél alkalmazzák;

III. könnyű-gép-, transzmisszió-, motor- és dynamó-olaj, kissé nyulós állományu;

IV. nehéz transzmisszió- és nehéz gépolaj, könnyű és nehéz olaj elegye, nyulós állományu, fajsúlya 0.90—0.91;

V. vasuti kocsi- és lokomotivolaj, sűrű állományu;

VI. gőzhenger-olaj; vastag, kenőcszerű, 20 C°-on alul alig mozog, fajsúlya 0.91—0.94.

	Vizkozitás 20 C°-nál	Merevedési pont	Lobbanási fok
I. Orsó olaj	5—10	—20° alatt	160°—200°
II. Jéggep olaj	5—7	—20° »	140°—180°
III. Könnyű gép-, transzmisszió-, motor- és dynamo-olaj	13—25	—	170°—220°
IV. Nehéz transzmisszió és nehéz gépolaj	25—45—60	—	190°—220°
V. Vasuti kocsi- és } nyári olaj	45—60	— 5° alatt	140°-on felül
lokomotiv-olaj } téli »	25—45	—20° »	140°-on »
VI. Gőzhengerolaj	23—45		220°—315°

Mint az előzőekben említve volt, az ásványolajokat kénsavval tisztítják, ha már most a kénsavat nem távolítják el gondosan, a kenőolaj savtartalmu lesz, ennek hátrányait pedig már ismerjük. Hogy tartalmaz-e a kenőolaj savat? azt a következőképpen ismerjük fel: körülbelül 100 g. olajt felmelegítünk, hozzáadunk 1 dl. vizet s az olajjal többször jól összerázzuk. A víz az olajból kivonja a savat; egy idei állás után a vizet elválasztjuk az olajtól, most a vízből keveset krétára cseppentünk, ha a kréta felpezseg, az olaj savtartalmu. Mentilorangéval a kénsav nyomai is kimutathatók, nevezetesen, ha az olajtól elválasztott vízhez spirytuszban oldott methilorangét cseppentünk s a víz rózsaszínű lesz, a kénsav jelenlétére biztosan következtethetünk.

Holde szerint a világos raffinált olajok savmentesek, vagy csak nyomokban tartalmaznak savat. A sötét olajoknál a savtartalom emelkedik 0.3%—0.5%-ig; rendszeren azonban ezeknek savtartalma 0.15%-nál nem szokott több lenni.

Mint már említve volt, a kenőolajoknál az állományon kívül fontos tényezők: 1. a nyulóság, (viskozitás), 2. a fagypon (megmerevedési pont) és 3. a lobbanási fok.

1. Nyulóság vagy viszkozitás. A kenőolajok bírálataánál a viszkozitás ismerése elengedhetetlen kellék. A viszkozitás meghatározására az Engler-féle viszkozimeter szolgál.

Nyulósági, vagy viszkozitási fok alatt értjük azt a viszonzszámot, a mely megmutatja, hogy valamely vizsgálandó olaj 200 köbczentiméterre adott hőmérsékleten (pl. 20 C°-nál) mennyivel több idő alatt folyik át az Engler-féle viszkozimeter nyílásán, mint ugyanolyan térfogatu és hőmérsékletű víz.

Világos, hogy ugyanazon idő alatt a hig olajból több folyik át a vizkozimeterből, mint a sűrűből.

2. Megmerevedési vagy megszilárdulási pont. Ez alatt C. fokokban kifejezve azon hőmérsékletet értjük, melynél valamely kenőolaj kezd megszilárdulni, azaz folyóképességét elveszti.

A megszilárdulási pont a zsiros olajoknál a bennük levő gliceridektől, az ásványolajoknál pedig a paraffintartalomtól függ.

A szilárdulási vagy merevedési pontot úgy állapítják meg, hogy a vizsgálandó olajt egyik végén zárt, vékonyfalú bővebb tüvegcsőbe teszik, a csövet olajjal együtt jó hűtőkeverékbe állítják s a merevedési pontot (hőmérsékletet) az olajba tartott hőmérőn leolvassák.

3. Lobbanási fok alatt értjük azon hőmérsékletet, melynél hevítés alkalmával az ásványolajból meggyújtható gázok fejlődnek.

A lobbanás foka a kenőolajoknál szintén fontos tényező. Különösen a vasuti-, gép- és hengerolajoknak nem szabad tartalmazniuk könnyen illanó olajokat, mert ilyen esetben a lobbanási fok alacsony lévén, a nevezett olajok könnyen kigyulladnak.

Altalában a lobbanási fokra nézve mérvadó, hogy az illető olajt hol és miféle gépnél alkalmazzák? Oly gépeknél, hol az olaj a nagy surlódás vagy egyéb körülményeknél fogva magasabb hőmérsékletnek vannak kitéve, csakis magas lobbanási foku olajok alkalmazhatók.

A lobbanási fok meghatározására különféle eszközök és eljárások módok szolgálnak. Egyik meghatározási módnak lényege röviden a következő: mázzal bevont porcellántégelybe olajt öntünk, a tégelyt vasserpenyőben levő homokrétegre állítjuk s a serpenyő alá gázlángot helyezünk. Az olajba hőmérőt állítunk, melynél megfigyeljük azt a hőfokot, melynél az olajból meggyújtható gázok fejlődnek. A hőmérőn leolvasott hőfok adja az olaj lobbanási fokát.

A következő táblázatban látjuk a Holde szerint megkülönböztetett ásványolajoknak viszkozitási, merevedési pontját és lobbanási fokát.*)

Néhány szó az amerikai szövetkezetekről.

Irta: Rothmayer Imre.

St. Paul, 1912 decz. 7-én.

A ki egy kissé ismeri az amerikai kisgazda praktikus gondolkodását, az nem csodálkozik azon, hogy a szövetkezetek rövid egy évtized alatt mily óriási fejlődést mutatnak. Ezek a szövetkezetek csendesen, lehet mondani a nyilvánosság kizárásával alakultak. A farmerek belátták, hogy terményeiket, mint gabona, állatgyümölcs és minden más gazdasági és kertészeti által előállított produktumaikat, a közvetítő kereskedelem teljes kizárásával, legjobban és a legnagyobb anyagi haszon mellett csak szövetkezeti uton tudják értékesíteni. Ezek a gazdasági szövetkezetek lassanként teljesen behálózák az Egyesült-Államokat s biztosítják a termelőknek nemcsak megélhetését, hanem az anyagi jólétét is.

A szövetkezeti szellem először főleg a Mississipi-folyó északi része mellett fekvő gabona-termelő államokban terjedt el. Először a Michigan állambeli bortermelők alakították meg bortértékesítő szövetkezetüket, mely ma már, kiterjedésénél fogva nagy jelentőségű. Az Egyesült-Államok ezen részének gabona-termelő gazdái több mint 1600 elevátort és közraktárt tartanak fenn szövetkezeti alapon. Egyes elevátor-szövetkezetnek alaptőkéje 4000—10.000 dollár között váltakozik; befogadási képessége átlagosan 150.000 bushel; az e fajta szövetkezeteknek átlag 125 tagja van. Mondhatni, hogy körülbelül 200.000 farmer értékesíti gabonáját szövetkezeti uton. Ezen szövetkezetek közül igen sok foglalkozik a tagok állat eladásának közvetítésével és a gazdasági üzemhez szükséges dolgok mint pl. szén, gazdasági eszközök stb. beszerzésével.

Az északi államokban a tejgazdaság meglehetősen magas fokon áll s így a tejtermékek jó és magas haszon mellett értékesítése végett egymás után alakulnak a tejszövetkezetek. Az Egyesült-Államok ezen a részén ma már több mint 2000 tejszövetkezet van s ebből magára Minnesotára több mint 700 esik; ezen állambeli farmerek felismerve a szövetkezés előnyét, lassanként mind szövetkezeti uton értékesítik tejtermékeiket. Ugyancsak a jelzett északi államokban a farmerek több telefontársaságot tartanak fenn, ennek nagy gazdasági fontosságát nem kell bővebben fejtegetni; tény az, hogy majdnem minden farmon, legyen az nagy vagy kicsiny, megvan a telefon. Ugyancsak itt igen elterjedve a tűz elleni biztosítás, szövetkezeti és kölcsönösségi alapon. Az említett szövetkezetek gyorsan fejlődtek és jó, céltudatos vezetés mellett szép anyagi hasznot is biztosítanak a tagoknak.

A nyugati és déli államokban főleg a gyümölcs és a kerti vetemények értékesítése végett szövetkeztek a farmerek. Így Coloradoban több nagy gyümölcsértékesítő szövetkezet közvetíti a tagok gyümölcsstermesének eladását. Idaho államban az aszalt gyümölcs eladása végett tömörültek a farmerek. Washington és Oregon államokban is igen sok a kisüzemű, de jól prosperáló gyümölcsértékesítő szövetkezet. Ezen sok apró helyi szövetkezetek most egyesülnek egy központi szövetkezeti alapon vezetett gyümölcsbörze létesítése végett.

Külön említést érdemel California. Ezen éghajlati viszonyainál is mintegy gyümölcsstermesre praedesztinált államban, hatalmas, több ezer taggal bíró szövetkezetek közvetítik a gyümölcs értékesítését. A »California Fruit Growers Exchange« az Egyesült Államok legnagyobb szövetkezete; dacára annak, hogy csak 7 éve áll fenn, már is több mint 10.000 gyümölcs-termelő tagja van, háromszáz raktárhelyiséget tart fenn és 50.000 vagon gyümölcsöt szállít évente az Egyesült-Államok többi részébe.

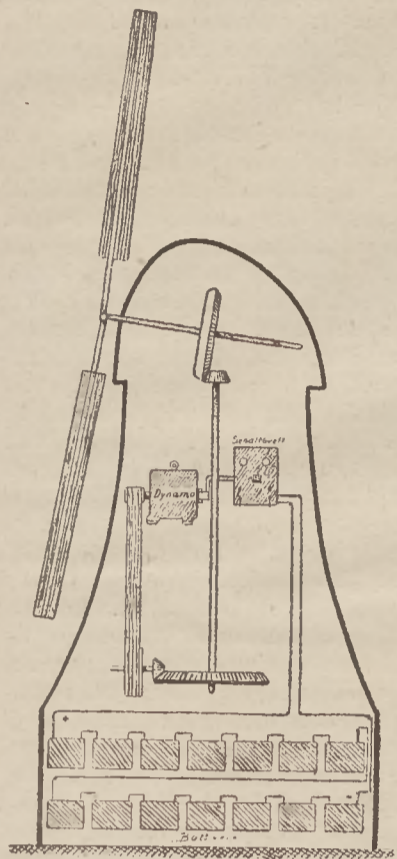
A »California Fruit Exchange« később alakult az előbb említett szövetkezetnél, fejlődése már is erőteljes és sokat ígérő. Az »Almond Growers Exchange« szintén az utóbbi években alakult, 12—14 helyi szövetkezet tartozik kötelekébe s évente az Egyesült-Államok mandulatermesének mintegy 50%-át értékesíti. A »Walnut Growers Association« 18—20 helyi szövetkezettel évenként 15 millió pound dió eladását közvetíti, a mi pedig az Egyesült-Államok diótermésének 70%-ka. A jelletteken kívül sok tejszövetkezet

*) Dr. J. König: Die Untersuch. landwirtsch. u. gewerb. wicht. Stoffe, 3-ik kiadás 941.)

és más irányu gazdasági szövetkezett áll fenn Californiában.

*

A déli államokban szintén a gyümölcs és a konyhakertészeti produktumokat értékesítő szövetkezetek dominálnak. Virginia államban 10 év előtt alakult meg a »Produce Exchange of the Eastern Shore of Virginia«, mely az utolsó üzleti évben egy millió hordó káposzta, 800.000 hordó kelkáposzta és sok ezer kosár gyümölcs eladását közvetítette. Ez a szövetkezet

7-ik ábra. Szélmalom villanyfejlesztő berendezésének vázlatos rajza.

50.000 dollár alaptőkével alakult s ma már 5000 gyümölcstermeléssel és konyhakertészettel foglalkozó farmer tagja van. Teljesen a »California Fruit Growers Exchange« mintájára alakult meg a Florida állambeli alma- és citromtermelők szövetkezete. A gyapot termelő vidékeken sok gyapotértékesítő szövetkezet van, ezek nemcsak az eladást közvetítik, hanem sok raktárhelyiséget is tartanak fenn. Luisiana államban a rizstermelő gazdák egyesültek s ezen szövetkezetek ma már oly nagy kiterjedésűek, hogy eladásikkal vagy készletük visszatartásával nagy befolyást gyakorolnak a rizsárakra. Texas államban fennálló konyhakerti termények eladásával foglalkozó szövetkezet főleg a hagyma értékesítésével foglalkozik. Ezen szövetkezet 1906-ban

szövetkezet, ezt a bortermelők alakították s New-York közelsége miatt meglehetősen prosperál.

*

Most nézzük néhány szövetkezetnek üzleti és üzemmenetét, a »Tamarack Co-operative Association« Michigan államban husz év előtt alakult, ma már a befizetett alaptőkéje 65.000 dollár s 1910-ben a forgalma 104821 dollár volt, évi osztalékot 16—17%-ot fizet. A »Jackson Country Co-operative Company« Lakefielden (Minnesota) egyike a kisebb szövetkezeteknek, miután csak 225 tagja van. Az utolsó évben a szövetkezet tiszta nyeresége 12,700·21 dollár volt. Osztalékot 12%-ot fizetett, a nyereség többi részét az üzem nagyobbitására és a tartaléktőke gyarapítására fordították. Egész kis szövetkezet a »Ridder Co-operative Company« 104 taggal, az utolsó év üzleti forgalma 34298·43 dollár volt, a nyereség pedig 5037·98 dollár. Osztalékot 8%-ot fizetett, a nyereség többi fennmaradt része az alaptőkéhez csatoltatott.

A gabonaelevátor és raktárszövetkezetek szintén nemcsak a termés jó ároni értékesítését biztosítják, hanem mint részvényesnek szép anyagi hasznot is hoznak a farmernek. A »Farmers Elevator Company« Marcusban (Jowa állam) 1888-ban alakult s üzemének biztosítására 9000 dollár tartaléktőkével is rendelkezik. Az osztalék az utolsó tíz évi átlagban 22%.

Ezen szövetkezetnél megjegyzendő, hogy a részvényesek tekintet nélkül arra, hogy hány részvénynek vannak a birtokában a közgyűléseken csak egy szavazattal bírnak. Részvényes csak farmer lehet s csak részvényes adhatja el termését a szövetkezet utján. A sok jó üzemű szövetkezet közül megemlítem még a »Farmers Co-operative Elevator Company«-t Wheatonban (Minnesota állam), ez az utolsó üzleti évben 100 000 bushel gabonanemű eladását közvetíti és 40% osztalékot fizetett. A gabonaelevátor és raktárszövetkezetek üzeme mindnek jó és nagy hasznot biztosít a részvényeseknek, az osztalék 6—25 százalék között ingadozik, mert dacára a nagy haszonnak a szövetkezetek az üzleti nyereségek nagyobb részét óvatossági szempontból az alap- és tartaléktőke gyarapítására és az üzem fejlesztésére fordítják.

*

Ha figyelemmel kísérjük az amerikai Egyesült-Államok gazdasági szövetkezeteinek fejlődését, megállapíthatjuk azt, hogy az utolsó években a szövetkezeti szellem gyorsan terjedt és mély gyökeret vert a farmerek között, kik belátták azt, hogy csak az egyesülésben van az erő s csak szövetkezeti uton tudják terményeiket, a

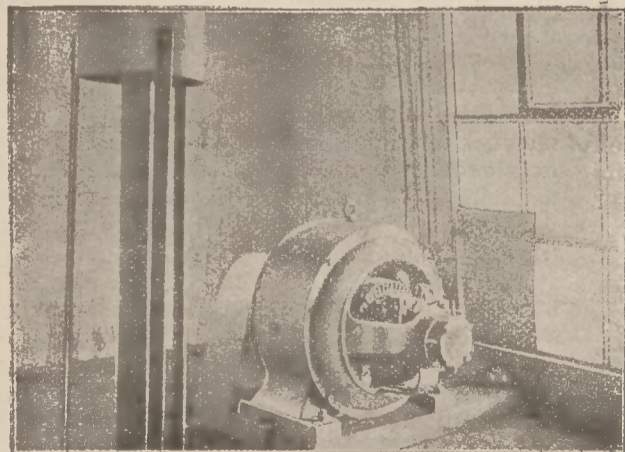
Villamosság fejlesztése a szél erejének felhasználásával.

Mai napság a villamosság különösen mint világítást nyújtó erő nagyon felkapott, keresett; s nemcsak városok, de egyes kisebb-nagyobb községek is azon vannak, hogy utcáik, tereik s nyilvános épületeik villamos világítással látassanak el, sőt az egyes nagyobb gazdaságok is azon vannak, miszerint a lakások és istállók, műhelyek stb. mellékhelyiségek is villanyvilági-

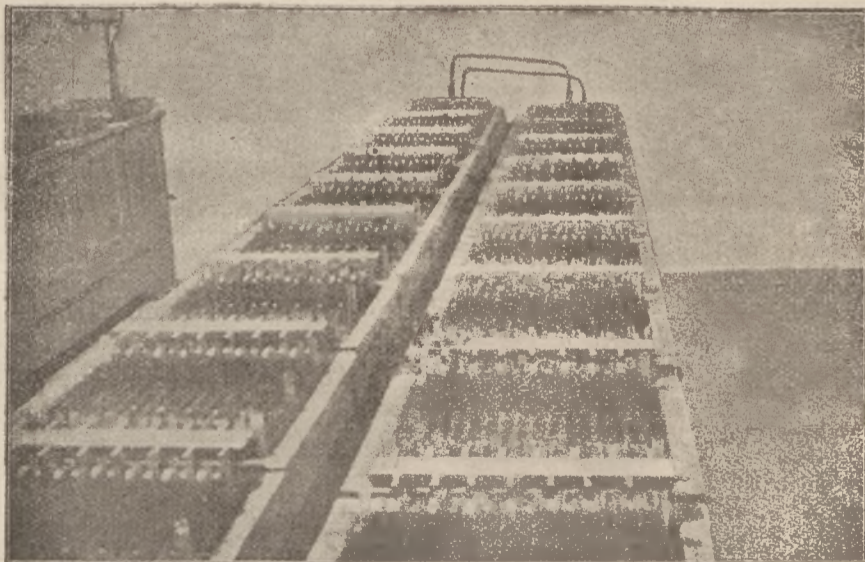

8-ik ábra. Egy átalakított régi szélmalom külső látképe.

tást kaphassanak, de még a rendes üzemben levő takarmányelőkészítő s egyéb munkagépek is villamos erővel hajtassanak. Ezen óhaj kivihetőségének azonban ott, hol olcsó vizierő nem áll rendelkezésre, a drága gépberendezések s éppen nem olcsó fűtőanyagok beszerzése állja útját. Ezen drágaság ellenszere gyanánt a folyton fejlődő technika a szél erejének kihasználását akarja behozni ott, hol az év nagy részében tényleg van mindig egy kis légáramlat, mely az ügyesen megszerkesztett szélkereket mozgásba tudja hozni a leggyengébb fuvallat mellett is; ez pedig egyszerű közvetlen összeköttetésben lévén a villamosságot fejlesztő géppel, a dynamóval, majdnem mindig képes lesz

9-ik ábra. A villamosságot fejlesztő dynamógép rajza.

10-ik ábra. A villamosságot raktározó accumulátor elemek.

alakult 10.000 dollár alaptőkével. Egy részjegy ára egy dollár volt, minden tagnak legalább 5 részjegyet kellett jegyezni, viszont a befizetés könnyebbé tételére vételez 30%-át kellett csak befizetni s dacára ennek, már az alakulás első évében 700 vagon hagyma eladását közvetítette s 1909-ben pedig 2500 vagon hagymát hozott piacra.

*

Az Egyesült-Államok keleti részén sok, de kis méretű és üzemű szövetkezet áll fenn, pl. Pennsylvania és New-York államokban. Csak New-York állam nyugati részén van egy nagyobb

közvetítő kereskedelem kizárásával, magas áron értékesíteni. Eddig már az Egyesült-Államok öt millió farmerje közül több mint fél millió szövetkezeti uton adja el terményeit. A »Farmers Educational and Co-operative Union« minden erejével azon van, hogy meggyőzze a farmereket írásban és népies előadásokkal a szövetkezés áldásos voltáról. A központot, mely az egész gazdasági szövetkezeti életnek irányítója lenne a »Reichverband der deutschen landwirtschaftlichen Genossenschaften« mintájára óhajtják szervezni.

ezen berendezés a szükséges világítást előállítani. Természetesen a dynamónak oly rugalmasnak kell lenni, hogy míg a könnyű szellőtől is meg tud indulni, a sebes szélrohamok se tegyenek benne kárt, hanem még a vihar alatt is zavartalanul működjen, mert hisz az olcsó üzem legyen a jelszó ily telepeknél s önműködőleg dolgozzanak a gépek úgy, hogy azok egész nap felügyelet nélkül lehetnek s csakis este, ha a világítás megindul, vagy akkor, ha a munkagépeket kell bekapcsolni, kelljen odamenni egy villamosmotorok kezelésére jogosult gépésznek, ki különben az egész napon át dolgozhat a gépvagy kovácsműhelyben stb.

Tekintettel azonban arra, hogy a szél utjának a legjobban kitett helyeken is vannak szélcsendes napok s akkor sem szabad a villamos világításnak szünetelni, sem a munka- v. takarmányelőkészítő-gépeknek pihenni, azért (de meg azért is, hogy egyenletesebb legyen a világítás s az erő is) a villamosságot raktározó (gyűjtő) berendezést, az ugynevezett accumulator telepet is fel kell állítani, mi ugyan kissé megdrágítja a berendezést, de tökéletessé teszi azt, mert ha jól rendbe van hozva az ily villamossági állomás minden része, fennakadás az egész évben nem fog előfordulni.

Mellékelt képekben is bemutatjuk az ily szélertő felhasználó villamossági telepet, melynél egy régi, üzemen kívül helyezett szélmalom épülete lett igen gyakorlatias módon felhasználva. Hazánkban vajmi sok helyen állnak üresen a hajdani szélmalomok, milyen jól lehetne ezek közül egyiket-másikat a villamosság szolgálatába fogni s a drága szén és benzin helyett az ingyenelemet felhasználni.

KÖNYVISMERTETÉS.

A Kodolányi-féle Gazdasági Zsebnaptár az 1913. évre megjelent. *Ezelőtt 53 évvel indította meg boldogult Kodolányi Antal az első magyar »Gazdasági Zsebnaptárt«, 6 évvel előzve meg a wieni Hugo Hirschmann Taschenkalenderének kiadását.*

Ezidőszerint a »Gazdasági Lapok« szerkesztősége (Budapest, VIII., József-utca 15. sz.) teljesen átdolgozta és kibővítette e naptár tartalmát, hogy a jelenkor kívánalmainak tökéletesen megfeleljen. Már a naptár külalakja is újítást mutat, amennyiben gazdagabb beltartalma dacára — a papirosnak czélszerű megválasztása folytán — sokkal vékonyabb s így könnyebb is az eddiginél, miért is tényleg zebben hordozhatóvá vált.

A mult évben már felvett újabb kimutatások s táblázatok az 1913. évi naptárban is belefoglaltatnak, de ezeken kívül még a következő változások, illetve bővítéseket is tartalmazza ezen évfolyam.

A M. Á. V., valamint a Déli-, és Kassa-Oderbergi vasutak megváltozott személydíjszabásait közli a naptár. De különösen a gazdasági rész ismétellen kibővített amennyiben a következő s t. gazdatársainkat nagyon is érdeklő táblázatokat vette fel:

A trágyafélék összetétele, mely a különböző természetes és mesterséges trágyafélék vegyi alkotórészeit tünteti fel;

Vetőmagszükséglet a zöldségtermelésnél, a folyton terjedő konyhakertészet részére szolgáltat adatokat;

Négyzetek, négyzetgyökök, körkerület és körterület táblázata 1—100-ig; a gyakorlati életben, kivált az építkezéseknél és területek s kerületek kiszámításánál nagyon gyakran szükséges hosszadalmas számításoknak megkönnyítésére szolgál;

A testek fajsúly-táblázata; nemcsak ismeretterjesztő kimutatás, de sokszor szükséges is kivált a belterjes gazdaságban;

Végül: □-m. felületen óránként a következő melegmennyiség adódik át, című táblázat nagyon is figyelembe veendő a gazdasági építkezéseknél, melyeket igen gyakran a gazda maga vezet, kivált kint a pusztán, tanyákon, majorkon, hol nem lehet mindig építész vagy építőmestert kihoztatni, vagy ily szakemberek tervei alapján építeni.

Mіндеzen tetemes és költséges javítások és bővítések dacára is a naptár ára az eddigi maradt, 2 K 80 fillér, ajánlott küldéssel 3 K 25 fillér, utánvétellel 3 K 45 fillér. Kapható a »Gazdasági Lapok« kiadóhivatalában (Budapest, VIII., József-utca 15. sz. alatt).

Jelentés a marosvásárhelyi kereskedelmi és iparkamarára kerületének 1911. évi közgazdasági viszonyairól. Kiadja a kereskedelmi és iparkamara. A közel másfélszáz oldalra terjedő tartalmas füzet, mely sz. Szakáts Péter titkár tősgyökeres magyar nyelvezettel ékeskedő tollát dicséri, valóban megérdemli, hogy a legmelegebb érdeklődés tárgyát képezze, kivált az erdélyi részeken, de különösen a kormány figyelmét hívjuk fel mi is azokra a forró óhajokra, melyeknek a jelentés hasábjain kifejezést ad a kamara. Különösen az általános

rész, mely a kerület közgazdasági helyzetét ecseteli megkapó élénk színekkel az olvasó elé, az, mely előtt tisztelettel kalapot emelünk. Nagy előnye az egész jelentésnek, hogy mindenütt tárgyilagos, éppen nem agrárellenes, sőt a mezőgazdaság menetét is leírja, eredményeit közzéteszi, azok emelésére számos javaslatot terjeszt a felsőbb hatóságokhoz és e részben a többi kereskedelmi és iparkamaráknak követendő például szolgálhat.

A szegény emberről. Irta: dr. Ecséri Lajos; ára 2 kor. Különlenyomat a Budapesti Szemle 1912. évfolyamából. Ezen 123 oldalra terjedő füzet igen tartalmas irálylyal tárja élénk ugyszólván dióhéjba foglalva Magyarország mezőgazdaságának történetét, úgy a földművelési mint az állattenyésztési, sőt részben a gazdasági ipari részt is, de mindig különös tekintettel a szegény emberre, kinek helyzetét nem mindig a legrózsásabb színben, de a történelmi igazságnak megfelelőleg tünteti fel. Szerző a népet, szokásait, szólamait kitünően ismeri s vonzó előadásában oly érdekesen festi le a falu lakóit, hogy még a gazdaság iránt csekély érdeklődéssel bíró körök által is szívesen lapozgatható szórakoztató olvasmányt nyújt, kik csak akkor, ha belemélyednek e mű betűzésébe, jönnek rá, hogy voltaképpen egy komoly szociológiai tanulmánnyal van dolguk, nem könnyed szépirodalmi művel, csak a gördülékeny magyar szófűzések láncolatai teszik e könyvet olyanná, mint ha egy történelmi regény feküdnék előttünk. Melegen ajánljuk nemcsak az elolvasásra, de a magasabb intéző köröknek a befoglalt javaslatokat megszivlelésül is.

A modern okszerű kukoriczatermelés című érdekes és belértékkel bíró könyvnek ismét egy újabb kiadása jelent meg Szücs Zsigmond, a Bächer-Melichar gépgyárak vezérképviselője áldozatkészségéből, melyből az amerikai rendszerű kukoriczatermelést alaposan el lehet sajátítani. Noha e számos ábrával élénkített mű bolti ára 4 korona, mégis hajlandó a kiadó (Budapest, VI., Teréz-körut 26. sz.) lapjaink előfizetőinek ingyen megküldeni, ha lapjainkra hivatkozva eziránt öt egy levelező-lapon megkeresik.

Kérdések és feleletek.

Kérdés. Csirázató készülék.

Igen ajánlják, hogy vetés előtt ki kell próbálni a magot jól csirázik-e, magam is szeretném ezt megpróbálni, de a csirázató készülékek, a mit árjegyzékekben és lapokban hirdetve látok, nekem szegény kiscgazdának igen drágák, azért kérem írják meg, hogy hogyan lehet ilyen dologhoz legolcsóbban hozzájutni?

Egy kisbirtokos.

Kérdés. Tavaszi borsó művelése.

E b. lapokban már többször lett ajánlva tavaszi (Viktória) borsó termelése magnak, mint nagyon jól jövedelmező, azonban én még nem próbáltam művelését s így nagyon lekötelezne az a kolléga, a ki rövidesen leírná, miként kell eljárni termelésével, különösen kell-e kapálni stb. és milyen talajban terem meg legjobban? Előre köszönet.

N. M.

Kérdés. Czukorrépa helyettesítése.

Annyi bajom, gondom, boszuságom volt már a czukorrépával, különösen az ősszel a munkások követelése miatt, hogy már id-geim jóvoltáért is inkább más növényt termelnék e helyett, de melyik legyen az? Nem tudom magamat elhatározni vajjon a czirókot vagy a kukoriczát karoljam-e fel? Talajom humuszduz fekete homok s elég mély rétegű. Kérem gyakorlati téren több éven át működő szaktársaimat adjanak e részben tanácsot, melyért előre köszönetet mondok.

S. B.

Kérdés. Jég helyett hó elraktározása.

Pár év előtt e b. lapokban olvastam, hogy havat is lehet eltenni jég helyett, de a részletekre már nem emlékszem s miután, bevallom őszintén, a lapokat eddig el nem raktam, (de ezentul szándékom ezt megtenni) nagyon kérem az illető gazda munkatársat, hogy tudassa még egyszer, hogyan járt el a hóraktározásnál? Nekem ugyanis 7 kilométernyire kellene jégért menni, mert közelebb nincs víz, míg hó van most quantum satis mindentelé s így óriási fuvarmegtakarításom lenne, ha havat verelnék be.

B. J.

Felelet A buza és árpa szétválasztása című kérdésre.

A buza és árpa szétválasztására szolgáló speciális gép nincsen. Ezen magkeverék szétválasztása igen nagy nehézséggel jár, mert alak és nagyságbeli eltéréseik oly kicsinyek, hogy ez alapon a szelők-rostával vagy a Kayser-féle centrifugális rostával a szétválasztás teljesen lehetetlen. A szétválasztásra eredményesen használható az »Eredeti Kalmár légturbina« Kalmár Zs. utóda, terménytisztító gazd. gépüzlet, Hódmezővásárhely, vagy Kühne E. Moson, 560. sz. árjegyzék 125. oldal. Ára: hozzávetőlegesen sziták nélkül 70—90, szitával 85—110 korona. Munkateljesítmény óránként 10—16 q. Abszolút tisztaságot természetesen ezzel sem lehet elérni, de ha kellő erősségű szelet használunk és a tisztogatási eljárást többször ismétljük, képesek vagyunk a buzát eléggé megtisztítani. Hangsúlyozom azonban, hogy ez hosszadalmas, ennek folytán költséges munka — és tökéletesnek még sem mondható. Azért ha csak lehetséges az ilyen kevert magnak felhasználását a vetésre mellőzni kell. A magam részéről még a vetőmagnak vásárlását idegenből is jobban merem ajánlani, mert, ha nem tökéletesen tisztított magot vetünk, a jelenlegi gondok, boszuságok és költségek minden évben jelentkezni fognak s a vetőmagvásárlás elhagyásával megtakarított összeget sokszorosán megfizeti a gazda a boszantó és költséges tisztogatási munkákkal. A légturbina erős szélárama a kisebb fajsúlyú árpaszemeket és a fejletlen u. n. léha búzaszemeket hátul kifújja, a nehezebb búzaszemek és a teltebb árpaszemek is elől, illetve az oldalnyíláson folynak ki. Többszöri felöntés után már csak a nagy árpaszemek maradnak a buza között s így ezek jó része végül rostával is kiválasztható. A szétválasztás elérhető még jó eredményrel az u. n. »Cribleur«-el is, ezzel azonban a munka nagyon lassu. (Óránkénti munkabírása 4 hl) Beszerezhető: Első Magyar Gazd. Gépgyár r. t. Budapest, VI., Váci-ut 19. Révy Emil.

Felelet. Vályogkészítés bérleten című kérdésre.

Kérdéstevő nyugodt lehet az iránt, hogy ha földbirtokát szerződési kitételel csakis mezőgazdasági művelésre adta bérbe, akkor a vályogvetés miatt indítandó pörét megnyeri. De a szerződéstől függ minden és attól, hogy vajjon a bérlő nem-e támaszkodhatik éppen ott precedensre, vagy esetleg szóbeli engedményre? A vályogvetés-, téglakészítés-, tőzgetermelés-, homok, kavics stb. felhasználására a bérlő csakis direkt engedmény mellett tarthat jogot és erre nézve minden rendes bérszerződés külön pontokat tartalmaz, a mint azt a kezeim között lévő sok bérszerződéssel tanusíthatom. E nélkül a szerződés hiányos, de azért merem állítani, hogy nincs olyan magyar bíró, a ki az engedély nélküli vályogvetést olybá minősítené, mint a mezőgazdasági földművelés természetes jelenségét. Ez nem földművelés, hanem földkiaknázás; nem földhasználat, hanem a földnek elhasználása, egy külön ipar, mely a mezőgazdasági üzem természetes keretén kívül áll s melynek terményét, a vályogot és téglát törvényes iparendély nélkül nem is szabad eladni, üzlettárgyává tenni.

Stark Dezső.

Felelet. Tavaszi gabonák közti választás című kérdésre.

Elmaradt őszi kalászosok helyett a tavaszi buza és rozs mellőzésével más növényeknek a felkarolása a legnagyobb mértékben ajánlható. Erre nem csupán a tavaszi buza magas ára, de vetése sikerültének kérdésessége és az alacsony remélhető termésátlag is nagy okot szolgáltat. Sőt maga az a körülmény, hogy a tavaszi buza utáni nagy kereslet miatt igen sok visszaélésnek van a gazda kitéve, a mennyiben lelkiismeretlenebb eladók őszi búzát, esetleg ősszel következő járó-buzát adnak el tavasz-buza gyanánt, a mi a vetés teljes eredménytelenségét okozhatja, elég ok arra, hogy az idén tartózkodjunk a tavaszi buza vetésétől. A helyettesítés akár az árpa, akár a zabbal jobban megfelel a czélnak, mert termésük biztosabb nagyobb s így az általuk elérhető holdankénti jövedelem is jóval megaladja a tavaszi búzáét. Ha különösebb érdek nem kívánja a ragaszkodást a vetésforgókhoz s így az elmaradt őszi kalászosoknak tavaszi kalászossal pótlását, akkor, ha talajai nem kötöttek s a földek őszi mély szántást kaptak, nagyon ajánlanám a Viktória-borsó vetését, mert ez nagy termést hoz (10—13 q) és ára is magas, 30 korona körüli. Ennek vetésével sietni

kell s mihelyt a tavaszi munkák megkezdődnek, földbe kell tenni.

Révy Emil.

Felelet. Borkő értékesítés című kérdésre.

Borkő vásárlással foglalkozik *Rossner S. cég Budafok*. Borkőgyárak tovább a következők: 1. Medinger J. fiai vegyészeti gyár Lajtaujfalu. 2. Patzauer Miksa szeszőzdéje Szeged. 3. Wagemann, Seybel és Társa Liesing. Hogy ezen utóbbiak borkő vásárlással foglalkoznak-e nem tudom, valószínű, hogy igen. Borkőnek az ára ezidőszentig igen alacsony, kilogrammonként körülbelül 70 fillér. Régebbi időben a borkövet műbor gyártásnál nagyon jól fel tudták használni s így a borkő ára is jóval magasabb volt. Ujabban, hogy a műborgyártást a törvény szigorúan üldözi, műbort nem is igen gyártanak, a borkő ára nagyon leszállt. Tekintettel a borkő nagyon alacsony árára, nem érdemes a hordókból a borkövet kiveretni, de még azért sem, mert az olyan hordó, a melyből a borkő nem veretik ki, sokkal tartósabb, mint az olyan, a melyből a borkövet időnként kiverik.

Sz. G.

Felelet. Kőszénalak értékesítés című kérdésre.

A nálunk levő malmok és a máv. állomás nem tudnak annyi kőszénalakat gyűjteni, a mennyit 2 lovas szekerenként 40—60 fillér, sőt a malmok még 1 korona árban el nem adhatnának. Használják utak, udvarok, sertés- és baromfiólak feltöltésén kívül különösen a kőművesek, hogy átrostálva, szükség esetén összetörve, mész és cmenttel keverjék, habarcsot készítsenek, mely jószág és tartósság tekintetében állítólag az éles homokkal vetekedik. Több középület és ház alja, kupás cserepei vannak ily malterrel közmegelegedésre készítve. Cementtel keverve egy itteni kisiparos az éles, folyóhomok pótlására használja s igen erős téglát és cserépszindelyt készít az átrostált szénalakkal hozzáadásával.

Gazdák, köztük magam is, a szikfoltok javítására igen sikeresen használjuk a szénalakat, még pedig úgy, hogy a mélyebben levő szikmosság és gödröket 2—3 ujjnyira előbb szénalakkal megterítjük, majd kellő magasságra jó földdel, hogy az eke fel ne hozza, megtöltjük. A szénalakkal így az alulra kerülő sziknek elszigetelődje lesz, az a hajszálcsövesség folytán nem juthat felszínre, mintha csak jó földdel lenne feltöltve. A sziknek salak és perjével javítása (a szalma elégeése után maradó hamu) más vidéken is tudott eljárás.

Mint trágyanyag semmit sem ér, sőt jó földre terítve azt el is rontja. Láttam már ilyenmű trágyázást, de ezzel együtt néhány ezer darab gyümölcsfacsemete gyászos kimulását is! Más a tűzgyújtásnál használt fa hamuja, ha az különválasztható lenne, képviselne trágyaértéket.

Mindezek, ha viszonyai között nem nyujtanának biztos értékesítést, de eszmét talán adhatnak felesleges szénalakjának hasznosítására körülményei között. Ha pedig feleslegét más mód nem léteben például a város vagy községnek juttatná ut és udvar töltés céljaira, azt hiszem hálával jutalmaznák áldozatkészségét.

Geher Lajos.

Felelet. Magiskolák létesítése című kérdésre.

A most gyűjtött körte és almamag elvetése már tavaszra marad. Ha azt akarjuk, hogy azok még ez évben kikeljenek, akkor azokat csiráztatni kell. Az almamagvak ehhez minden előkészítés nélkül alkalmasak, a körtemagvakat azonban a rájuk tapadt mézgarétegtől előzőleg meg kell szabadítani. E célból a magvakat sűrű rostaszövetre rakjuk s forró vizet öntünk rajta keresztül úgy, hogy a víz egy tálba csurogjon s erre ráhelyezzük a magvakat tartalmazó rostát, betakarjuk s mintegy 10 perczig a gőz hatásának tesszük ki. Így a mag a mézgatól teljesen megszabadul. Ezután a magokat rétegezzük egy ládikába vagy más alkalmas edénybe. Először egy ujjnyi vastagon mérsékelt nedves homokot, azután a magvakat, ismét homokot, erre pedig újra magvakat rakunk mindaddig, míg az edény meg nem telt. A penészedés megakadályozása végett célszerű a homok közé faszénport keverni. A ládikát ekkor pinczébe vagy kamarába tesszük s hogy a homok ki ne száradjon, a tetejét időnként megpermetezzük. Kora tavasszal a ládikát a szabad földbe annyira elásom, hogy a fölszine a talajjal egy síkban feküdjék s április ele én rendszeren csirázni kezd, a mikor a homokkal együtt 1—2 cm mély kis árkocsókba elvethetjük. Ha a csirázás lassan

indulna meg, siettetjük, ha a ládikát a melegágyba vagy esetleg trágyába ássuk el. A kikelt csemeték nagy része a vadra üt vissza s így azokat nemesíteni kell. Azonban előfordul, hogy néha a magról vetett fa is nemes gyümölcsöt terem, legtöbbször egészen másformát, a mi onnan van, mert a gyümölcsök porát a szél és a rovarok széthordják s így kereszteződnek a fajok.

Balogh Bálint.

APRÓK.

A norvégsalétrom (mészsalétrom) úgy külsejére, mint hatására nézve hasonló a chilisalétromhoz, melyet megfelelő árat feltételezve) pótolnia kellene. Míg a talajban raktározott s abból kiásvott chilisalétrom egy nátrium lényvegy, tehát lényegtartalmu nátriumsó, addig a mesterségesen készített norvégsalétrom mészlény, mészsalétrom, melynek lény (Nitrogen) tartalma rendszerint 2—3%-kal kisebb, mint a chilisalétromé. Eddigi talajtrágyázási kísérletek szerint fejtrágyázásra épp oly alkalmas a mészsalétrom, mint a chilisalétrom. Vételnél arra kell ügyelni, hogy az áru száraz legyen, géppel elszórható finomsággal birjon és nitrogéntartalma szavatoltassék. Tavasszal ugy gabolnak, mint kapásnövényekre fejtrágyául éppen ugy alkalmaztatik, mint a chilisalétrom. Annak eldöntésére nézve, hogy a kétféle nitrogén műtrágya közül melyik fizeti ki magát jobban, ajánlatos összehasonlító fejtrágyázási kísérleteket végezni egyenlő talajon.

Nyolcszázkilenczvenhat láda katiczabogár. A piros hátú, pettyes katiczabogárról mindenki tudja, hogy hasznos, pusztítja a levél élődijeit s ezért valóságos áldása a kerti gazdálkodónak. E tulajdonsága miatt valóban elsőrangú fontossággal bíró szerephez jutott a katiczabogár Kaliforniában, a hol már évek óta élődiek tették tönkre a sok millió hektár kiterjedésű gyümölcsösöket, különösen pedig a dinnye-ültetvényeket. Próbálkoztak mindenféle szerrel, de egy sem vált be. Gondoltak a katiczabogár segítségére is, de nem tudták, miképpen szedjenek össze annyit, a mennyi a rengeteg terjedelmű telepre szükséges. A véletlen azután itt is segített. Találtak ugyanis a tengerpart közelében a téli hónapokban megfagyott állapotban levő katiczabogár-tömegeket, a mik ott téli álmukat aludták. Milliárdokra ment a számuk s most már csak az összegyűjtésükről volt szó. Szita-gépeket készítettek s mint a bakbákvét tisztították meg a földes s egyéb haszontalan részekről a valóban babszemhez hasonló bogarakat. Ezután óriás zsákokba öntötték s elszállították az állami hűtőházakba, a hol jégszekrényekben őrizték a katiczabogár-tömegeket taavaszig, a mikor a jelentkező gazdák közt szétosztották métermázsás csomagokban. A gazdák pedig egyszerűen szétosztották a földjükön. Mikor az első meleg napsugár kisütött, a megdermedt bogarak is új életre keltek. Már az első nyár után kitünően sikerült a termés, a bogarak is jól meghíztak a kártékony levélélődieken s a tél közeledtével ösztönszerűen visszavándoroltak régi lakásukra s ott költötték ki petéiket. Azóta négy-öt esztendeje, valósággal állami felügyelet alatt vannak a katiczabogarak s ők is és a gazdák is nagyon meg vannak elégedve egymással. Ez az eljárás a gyakorlati entomológia egyik legszebb érdeme és a siker oroszlan-része E. K. Carnes amerikai tudós fáradságtalan munkásságának eredménye. A mostani télen 896 láda katiczabogarat tartanak az állami hűtőházban, a mi harminc millió darab bogárkának felel meg.

A fűszerek hasznossága. Az a szokás, hogy az ételeinket fűszerezzük, nem alapvetélen, hanem az emésztőszervek munkájának megkönnyítését célozza. A fűszer tudniillik izgatónak hat az emésztő-mirigyekre, a melyek ennek következtében a rendesnél több nedvet fejlesztenek és így a gyomor jobban föl tudja dolgozni a táplálékot és jobban ki tudja használni az értékes anyagokat a szervezet javára. E tény megállapítják azok a kísérletezősek is, a melyeket Dr. K. Schröder, egy ismert német orvos végzett. Dr. Schröder egy hizókura alkalomával bő fűszeroldattal töltötte meg a beteg táplálékát, miáltal a beteg testsulya rövid idő alatt lényegesen emelkedett. Pawlow, a Nobel-díjjal kitüntetett orosz fiziológus kísérletei azt is bebizonyították, hogy a gyomornedvek foko-

zott kiválasztása akkor is bekövetkezik, ha valaki valami jóízű szert vesz a szájába és rágja. Az étvágynedvek mesterséges képzése a tapasztalat szerint különösen akkor hasznos, ha valakinél mesterséges táplálást kell alkalmazni, a minek szükségessége abban az esetben áll elő, ha a táplálkozás a rendes uton megakad és a táplálékot egyenesen a belekbe kell vezetni. A mesterséges táplálás ideje alatt valami jóízű fűszert kell rágatni a beteggel, akkor az emésztő szervek több nedvet választanak ki és jobban földolgozzák a bevezetett anyagot. Az emberiség ezen tudományos bizonyítékok ismerete előtt csak azért kevert fűszert az ételekbe, hogy jobb izt kölcsönözzön nekik, a különböző előételeket pedig azért kedvelik, mert étvágygerjesztő hatásuk van, vagyis tudományosan kifejezve: jelen-tékenyen előmozdítják az emésztőszervek munkáját.

Szőlőkarók leginkább télen készítenők el. Ujévkor vágott faanyag sokkal tartósabb, mint más időben irtott. Deczemberben készült és lehéjazott (hámozott akáczarókat) már tavasszal használni lehet. Hogy ezen karóknak elgörbülését megátoljuk, görbületükkel a nap felé fordítsuk azokat a leverésnél.

Az e lapokban foglalt cikkekért minden utánnomási jog fentartva.

KÉZIRATOKAT A SZERKESZTŐSÉG NEM AD VISSZA.

TELEFON: 623.

TARTALOM.

	Lap
Szemle. —ix. — — — — —	35
Tárca. — A jó és a szép álmom. — Dr. Schiller Ottó ...	36
A kello táperők hiányzanak a talajban. — Fehér Zoltán...	37
A kenőanyagokról. — Dr. Ejury Lajos ...	39
Néhány szó az amerikai szövetkezetekről. — Rothmayer Imre	40
Villamosság fejlesztése a szél erejének felhasználásával ...	41
Könyvismertetés ...	42
Kérdések és feleletek ...	42
Kérdések: Csirázató készülek. Egy kisbirtokos. — Tavasszi borsó mivélése. N. M. — Czukorrépa helyettesítése. S. R. — Jég- helyett hó elraktározása. B. J. ...	
Feleletek: A buza és árpa szétválasztása. Révy Emil. Vályogkészítés bérleten. Stark Dezső. — Tavasszi gabonák közti választás. Révy Emil — Borkőértékesítés. Sz. G. — Kőszénalak-értékesítés. Gleier Lajos. — Magiskolák létesítése. Balogh Bálint ...	
Aprók ...	43
Hirek ...	43

HIREK.

Időjárás Jásznagykunszolgok megyében. Az időjárás uj év után január 8-iki kezdettel tére fordult. A szép, enyhe, fekete karácsony és karácsony uj év egész január 7-ig tartott időjárásnak, a mikor, kivált uj év után, mikor már a talajfelszín eléggé meg volt szikadva, tavaszi alá, kivált a mély humusrétegu porhanyó földekben elég jó szántást lehetett tavaszi alá végezni, — vége. Január 8-án hidegbe fordulván az idő, 10-én már kifogyott az eke, azóta csak trágyahordást lehetett volna végezni, ha hogy a majorságok, tanyaudvarok és egyáltalán más egyéb a gazdaságokból kivezető a nagy sárban összevágott és járhatatlaná vált utakon ki lehetett azt fuvarozni. Január 12-én azonban e tekintetben némileg javult a helyzet, a mennyiben csak egy 8 mm csapadéknak megfelelő hőmennyiség, a mely az utakon, gazdasági udvarokon levő megfagyott földön levő gödröket és lábnyomokat részben behordotta, így most már az utak a járművek által könnyebben megtörhetők és járhatók lesznek s ha az idő némileg állandó marad, a legnagyobb eréllyel folyik majd a trágya-, jég-hordás és egyéb fuvarozás, mely utóbbi a járhatatlan sárutakon teljesen lehetetlen volt. Az esett hó azonban kevés arra, hogy a megfagyott földben az elvetett mag kikelhessen, mert mindenütt kilátszanak a rögök, sőt a felálló tarlóvégek is. De reméljük többet.

Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület földmivelési és növénytermelési szakosztálya 9-én tartotta folyó munkaévi első ülését Bujanovics Sándor elnöklésével. Indítványára a szakosztály elnökévé gróf Dessewffy Aurélt, alelnökké pedig gróf Dessewffy Emilt és Kerpely Kálmánt választották meg. Ujjászervezték a dohánytermelési bizottságot, majd Jeszenszky Pál tett előterjesztést a különböző sortávolra vetendő cukorrépával

megejtendő kísérleteket illetően. Utal az idején abnormis időjárásra, mely a cukorrépa kulturát ugyszólván lehetetlenné tette s ilyen körülmények között rendkívül fontosnak tartja, hogy a gazdaközönség a kézierő művelésről lassankint áttérjen a fogatos művelésre. Javasolja, hogy az OMGE. a cukorrépa termelő országrészekben működő gazdasági egyesületek bevonásával, továbbá a cukorgyárak és egyes birtokosok közvetlen felkérése útján tegye meg a szükséges lépéseket e kísérleteknek már a folyó évben leendő bevezetésére s összegyűjtve az adatokat, azokat feldolgozva, a Köztelek útján a gazdaközönségnek hozza tudomására. Felkérendő egyúttal az országos növénytermelési kísérleti állomás is, hogy ezirányú kísérleteit az eddigieknél kiterjedtebb mérvben folytassa. Gyárfás József a növénytermelési kísérleti állomás eddigi működését ismertetve, gyakorlatilag kihívónak mondja a sortávolnagyobbitását és felhívja a szakosztály figyelmét a répakiemelő gépek kipróbálására is. Koppély Géza a külföldi és saját kísérleteiről számol be. Az előadói javaslatot örömmel magáévá teszi. Safáry János az OMGE szelényi birtokának vezetője, amerikai útján szerzett tapasztalatairól szólván, szintén pártolja a Jeszenszky által előterjesztett javaslatot. Végül gróf Desseffy Aurél foglalta össze a vita anyagát, mire a szakosztály Czobor Béla, Jeszenszky Pál és Gyárfás József megjegyzései után az előadói javaslatot magáévá tette. Ezután Takács Zsigmond, a debreczeni gazdasági akadémia tanára tartott nagy érdeklődéssel hallgatott előadást a lesúlyesztett sorvetés eddigi eredményeiről.

Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület a földművelésügyi kormány támogatásával február 8. és 9. napjain gazdasági előadásokat rendez a Közteleken. Előadást tartanak Gyárfás József, Weiser István dr., Szilárd Ferenc dr., Kerpely Kálmán és ifj. Sporzon Pál a legidősebb gazdasági kérdésekről. Az OMGE tagjai díjtalanul hallgathatják az előadásokat.

A Pestmegyei Gazdasági Egyesület most tartotta rendes évi közgyűlését a vármegye székházában a gazdák élénk érdeklődése mellett. A gyűlést gróf Keglevich Gábor elnök nyitotta meg és a gazdasági élet jelenségeit felölő beszédében kiemelte, hogy ismét előtérbe lépett a gazdaközönség megvádolása, mely szerint a mezőgazdasági érdekek védelme csak a nagy- és középbirtokosság érdekében való. Számadatokkal igazolja e vádak alaptalanságát és behatárolja, hogy a mezőgazdasági érdekek megvédése Magyarországon az általános jólétnek alapjait erősíti meg. Az elnök zajos tetszéssel fogadott bevezető beszéde után Serfőző Géza vármegyei mezőgazdasági előadó, egyesületi titkár terjesztette elő az egyesület működéséről szóló évi jelentést, melynek elfogadása után megállapították az egyesület jövő évi működési programját, melyből a gazdakörök és szövetkezetek alakítása, a díjazással egybekötött községi állatszemplék, háziipari tanfolyamok, népies előadások és járási gazdaértekezletek tartása emelhető ki s ezenkívül figyelmet érdemel a konyhakertészeti tervbe vett felkarolása és a borászati egyesület létesítése. Az egyesület vagyona 93.376 koronát tesz ki. A jövő évi költségekre pedig 24.800 koronát irányoztak elő. Új választmányi tagokul ifj. Hartváni Imrét, Fromm Antalt, L. Kovách Gáspárt és lovag Floch-Reyberg Alfrédot választották meg, míg a felügyelő bizottság elnöke ugyancsak választás útján Kenessey Miklós lett.

A Sopronmegyei Gazdasági Egyesület tekintettel az új jövedelmi adótörvényre, január 27-én és 28-án Sopronban Ormándy János gazdasági akadémiai helyettes-igazgató vezetésével, számtartási tanfolyamot rendez. Részvételi bejelentést a 10 korona részvételi díj egyidejű beküldésével január 22-ig fogad el az egyesület titkári hivatala.

Az Aradmegyei Gazdasági Egyesület igazgatóválasztmányi ülést tartott. Megállapította a választmány az egyesület ez évi költség-előirányzatát, továbbá állást foglalt az egyesület a Balkán-államokkal kötött vám- és kereskedelmi szerződések módosítása ellen. Kimondta, hogy ezeknek a szerződéseknek a gazdaközönség rovására leendő esetleges megváltoztatása s különösen az élő állat behozatal ellen energikusan tiltakozik, ellenben az 1917-ben lejárat szerződések megújításának előkészítése céljából az Országos Magyar Gazdasági Egye-

sület, valamint a Magyar Gazdaszövetség által javasolt vámpolitikai középpont létesítését szintén szükségesnek tartja és ennek megvalósítását támogatja. Foglalkozott ezenkívül a választmány a földhasznbér jövedelemnek a megállapításával és elintézte a hozzáutalt kisebb ügyeket.

A különálló szövetkezetek és az új adóreform. Miután az 1912. évi adónovella kimondja, hogy adókedvezésben csak azon szövetkezetek részesülnek, a melyek valamely államilag elismert kötelekhez is tartoznak, a »Magyarországi Szövetkezetek Szövetsége« még a múlt év végén megtette az előkészítő lépéseket a különálló szövetkezetek ellenőrző kötelekének fölállítására, oly czélból, hogy az országban meglehetősen elterjedt különálló szövetkezetek közül azok, a melyek működésükben kifogástalanul érvényesítik a szövetkezeti elveket, részesülhessenek az adóreform kedvezéseiben. Az ellenőrző kötelek szervezése már annyira haladt, hogy a »Magyarországi Szövetkezetek Szövetsége« (Budapest, IX., Üllői-ut 25.) a csatlakozó szövetkezetek előjegyzését is megkezdte. A felvételre jelentkező szövetkezetek erre irányuló megkereséseiket az alapszabályok. A legutóbbi évi jelentés, mérleg és zárószámadások csatolásával a szövetség irodájába küldik.

Előadások a fogyasztási szövetkezetekről. Mindazon községek, a melyek ismerni akarják a fogyasztási szövetkezetek gazdasági jelentőségét s tudni akarják, hogy minő előnyök remélhetők a falusi fogyasztók szerveződéséből, kérjenek előadót a »Hangya« Magyar Gazdaszövetség fogyasztási és értékesítő szövetkezetének igazgatóságától (Budapest, IX., Közraktár-utca 34.). A »Hangya« minden községre küld előadót, a honnan megkeresést kap. Az előadások teljesen díjmentesek s a meghívónak és községnek semmiféle költséget nem okoznak. A bejelentés 5 filléres levelezőlapon is megtörténhetik.

Gazdasági akadémiai hallgatók tanulmányi idejének beszámítása. A földművelésügyi miniszter a gazdasági akadémia hallgatóinak külföldi és hazai főiskolákon eltöltött tanulmányidejének beszámítása, valamint más akadémiairól vagy főiskoláról a gazdasági akadémia történeti átlépésére vonatkozólag a következőket rendelte el a hazai gazdasági akadémia szabályzata által előírt és elengedhetetlen felvételi feltételek fenforgása esetére: 1. A mely tárgyakat a hallgató oly terjedelemben hallgatott külföldön, mint az a hazai gazdasági akadémia elő van írva és ha azokból vizsgázott is, azok a tárgyak teljes mértékben beszámítatnak. 2. A mely tárgyakat ily mértékben hallgatott, de belőlük nem vizsgázott, azokból köteles vizsgát tenni, a mely tárgyakat pedig nem hallgatott, azokat hallgatni tartoznak. A mennyiben a három évi tanulmányi időn belül ez órarendi nehézségekbe ütközik, a hallgatók esetleg egy újabb év hallgatására kötelezendők. 3. Külföldi hasonló rangu gazdasági intézetből az átlépés megengedése iránt évközben annak az elvnek szem előtt tartásával kell határozni, hogy az illető hallgató a külföldi intézetben nálunk elvégzendő tananyagot hallgatta legyen, esetleg a tanév hátralevő ideje alatt a hiányt pótolhassa. 4. Az átlépés esetén hazai főiskoláról a hallgatott tárgyak és a letett vizsgák a fenti értelemben számíthatók be. A benyújtott kérvények fölött minden kérdésben a tanári testület határoz. Felelősségnek a földművelésügyi miniszterhez van helye. A benyújtott kérvények minden esetben az illető intézet szervezeti szabályaival és a folyamodó indexével szerezendők fel.

Buzatermelés Afrikában. Németországban német délnyugati Afrikát mindenkor csak hus- és gyapjútermelő gyarmatnak tekintették. Lassacskán azonban a német délnyugati Afrika mezőgazdái megtanulták a francia Észak-Afrikában, valamint Ausztráliában is bevált *Dry land farming* rendszert. E rendszer segítségével a német gyarmatban már tekintélyes kukorica termést értek el és most a gyarmat északi részében sok mezőgazda megkezdte a talaj előkészítését arra, hogy *1913-ban buzát vessen.* Erre egy nagybirtokos által elért kedvező eredmény bátorította őket, a kinek buzamintáit Európában nagy sulyánál és jóságánál fogva körülbelül 2.40 márkával drágábbra becsülték 100 kilogrammonként, mint a legjobb argentinai buzát.

Az őszi vetések megjavítása. Az elmúlt ősszel a folytonos esőzés miatt gazdaközönségünk körülbelül 30 százalékkal kevesebb őszi vetett el mint más években. Sok helyt az őszi vetésekben sincs köszönet, mert egyrészt nagyon későn lettek elvetve, másrészt a folytonosan szakadó eső miatt nem lehetett a műtrágyákat kiszórni s így annyi tápláló anyag sincsen a talajban, mint a mennyi más években lenni szokott, holott a késői vetés miatt éppen most több tápláló anyagra van szüksége a növényzetnek, hogy tavaszi gyors fejlődésével pótolja azt, a mit az ősszel elmulasztott. Ezért mutatott rá a Köztelek legutóbbi száma a felültrágyázás szükségességére, hangsúlyozván, hogy a felültrágyázásnak ma nagyobb jelentősége van, mint volt bármikor s kiemeli, hogy Németországban is az őszi vetéseket most mindenütt szuperfoszfáttal szórják be. Felültrágyázásra kat. holdanként 160—180 kg. szuperfoszfátot kell kiszórni olyankor, a mikor a föld meg van fagyva. Tekintettel arra a körülményre, hogy a föld ma nagymennyiségű vizet tartalmaz, a szuperfoszfátnak használata felültrágyázásra nagyon is indokolt s bizton nagy terméstartó hatással lesz.

Uj talajjavítási kísérletek. A földművelésügyi miniszterium újabb kísérleteket folytat a városok szennyvizének talajjavítási célokra való fölhasználása czéljából. A kísérleteket Székesfehérvárott kezdik meg. Az összes, 64.000 koronára rugó költségeket a miniszterium viseli s a város ingyen jut 73 hold kopár föld helyett 60 hold dusan termő réthez és 13 hold kerti földhöz.

Gyümölcsészeti előadás Nyitrán. A magyar királyi rovarügyi állomás vezetősége a gazdák és a gyümölcstermelők részére a Nyitra-megyei Gazdasági Egyesület felkérésére érdekes előadást tartott Nyitrán a mezőgazdaságra és gyümölcstermelésre kártékony rovarok irtásáról. Az előadást, mely a helybeli gazdaközönség nagy érdeklődése mellett folyt le, élénk eszmecsere követte.

Kertészeti telep Debreczenben. A földművelésügyi miniszter leiratot intézett a városhoz, a melyben kertészeti telep létesítését javasolja. Minthogy Debreczenben a bolgár kertészet hanyatlak, a város örömmel fogadta a miniszter kezdetét és támogató ígérését és sürgősen tervezet készített a konyhakertészeti telep fölállítására czéljából.

Állami kertészeti telepek létesítésének czéljaira a földművelésügyi miniszter új tételként 200.000 koronát vett fel zöldségtermelési telepek és kertgazdaságok létesítésére, továbbá 40.000 koronát a piaci árak nyilvántartására. Három vidéki ipari góczpont közelében van tervbe véve állami kertészeti telepek létesítése, de a következő években s szociális szempontból is nagyjelentőségű akció további kiterjesztése várható s az állami kezdeményezés folytán a zöldségtermelés erélyes felkarolásával méltán lehet remélni az élelmezési viszonyok lényeges javulását.

A konyhakerti gazdaság. A fővárosi közgyűlés, mint ismeretes, elhatározta, hogy százhuszonegy hold területen községi konyhakerti gazdaságot létesít. A közgyűlés határozatának végrehajtásaképpen a tanács legutóbb tartott ülésében intézkedett a községi konyhakerti gazdaság üzemének megkezdése iránt. Ez alkalommal tárgyalta a tanács a földművelésügyi miniszternek azt a rendeletét is, a melyben értesíti a fővárost, hogy *Nagy-tétényben száz hold területen ő is konyhakerti gazdaságot létesített és hajlandónak nyilatkozott, hogy ennek a gazdaságnak terményeit elárúsítás czéljából a főváros konyhakerti gazdaságának engedi át.* A tanács a miniszter elhatározását tudomásul vette és neki köszönetet mondott. Egyúttal fölkerete, hogy a részletek megbeszélése czéljából a miniszterium egy szakközéget küldje ki.

Országos szőlőmoly-kongresszus. A Magyar Szőlőgazdák Országos Egyesülete által tervezett országos szőlőmoly-kongresszust január hónap 26. és 27. napjain tartják meg Budapesten az OMGE. nagytermében. Tekintettel az értekezlet iránt megnyilvánult nagy érdeklődésre, az egyesület vezetősége belépő jegyeket ad ki, hogy biztosítsa az idejében jelentkező szőlőgazdák részvételét. Ily belépőjegy nemcsak a MSzOE-nek igazgatóságánál (Budapest, IX., Üllői-ut 25. II.) kapható, hanem díjmentesen, válaszbélyeg ellenében, a vidéki gazdasági egyesületek irodáiban is beszerezhető. A kon-

A VILÁG LEGJOBB GŐZEKÉJE!

CHARLES BURRELL & SONS LIMITED THETFORD, ANGLIA VILÁGHÍRŰ GŐZEKEGYÁR VEZÉRKÉPVISELETE. ***

Utolérhetetlen munkaképesség! ♦♦♦♦ Kevés tüzelőanyagfogyasztás!

ELADÓ BIRTOKOK:

Biharmegyében:

1. Körülbelül 565 m. h. jóminőségű, kitűnő termőképességű, nagyjórészt szántóföld, urilakkal, megfelelő gazdasági épületekkel. Vasúti fővonal, állomás közelében, nagyforgalmu nagyköztség mellett. A birtokot országút szeli ketté.
2. Körülbelül 546 m. h. első-ndű szántóföld, rét és legelővel, megfelelő gazdasági épületekkel, urilakkal, vasúti fővonal mentén, országút mellett forgalmas nagyközszégtől félórányira.

Tolnamegyében:

3. Körülbelül 1264 m. h. igen jó minőségű, kissé hullámos fekvésű birtok, mind szántóföld, kevés legelővel, megfelelő gazdasági épületekkel, vasutállomástól félórányira.

Vasmegeyében:

4. 688 m. h. szépen berendezett, jó termő birtok, 485 m. h. szántó, többi rét és legelő. Megfelelő gazdasági épületekkel, vasutállomástól 3 kilométernyire.

Ezen birtokok kisebb-nagyobb területekben vagy egészben eladóak. — Veszünk parcellázásra alkalmas birtokokat. — Bérleteket közvevünk — Birtokokra kedvező feltételek mellett törlesztés kölcsönöket nyújtunk. — Minden kérdészködére gyors és kimerítő választ adunk.

Nemzeti Pénzváltó részv.-társaság Parcellázási osztálya
Budapest, V. ker., Gizella-tér 1. (Haas-palota).

„Lucullus” sertéstakarmány

alkatrészei: **marhavér és buzatakarmány-liszt.** Elsőrendű **hus- és csontképző-takarmány**, protein tartalma 20—22%. Rendkívüli nagy **hus-, csont- és zsirképző hatása** folytán a mellette etetett többi **takarmány sokkal gazdaságosabban értékesül.** Számos bel- és külföldi nagy tenyésztőknél és nagyhizlalóknál jó sikerrel kipróbálva. Kimerítő felvilágosítással készséggel és díjtalanul szolgál a

budapesti FATTINGER ÉS TÁRSA R.-T.

takarmánygyár vezérképviselői

Lemberger, Schön és Szász

Bauer B. Gyula

szertéshizlalok, Baja.

szertésbizományos, Budapest, VIII., Bezerédy-u. 10.

Óvári és Substantia

bőtermő, sokáig eltartható, legczukordusabb takarmányrépamagvak

ezen kiváló tulajdonságaikért meghonosította **CSERHÁTI** tanár. 1910 ben **Dr. Weinzierl**, a bécsi magvizsgáló állomás főnöke, összehasonlító kísérletekben megállapította, hogy

100 mm. cukor	5 holdon	2300 mm.	Óvári
	4-3	1247	Substantia
	14-2	5254	Eckendorfi

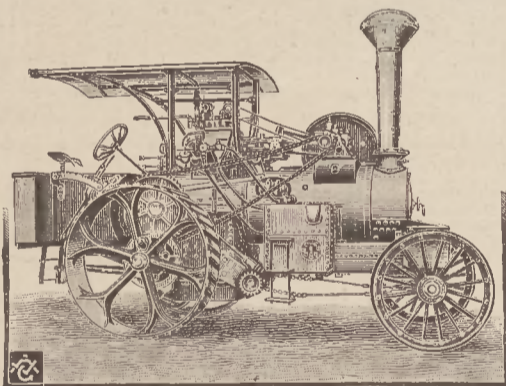
répában termelhető. Tehát Óváriból 3000 mm.-val, Substantiából 4000 mm.-val kevesebb vizet kell hiába fuvarozni, a mikor 100 mm. cukrot tartalmazó répát szállítunk haza és 9—10 holddal kevesebb területet kell művelnünk, mintna a regebben divatos répát termelnök.

Abundáns zab, Tavaszbuza, Bükkönymag, Lóbab, Járóborsó (összel és tava-szal eg, enlő sikerrel vethető zöldtakarmánynak és magnak).

Koránérő putyi-preri tengeri; bőtermő, későnérő Illinois Champion és Funk óriás tengerik nagy maghozam és nagy táperejű amerikai családmádtérmelesre utólérhetetlenek.

Gróf Teleki Arvéd drassói uradalmában u. p. **KONCZA.**

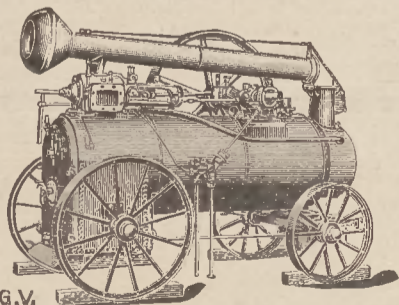
Az állami gépgyár gyártmányai:

UTIMOZDONYOK

14 légkörnyomásra, compound rendszer szerint szerkesztve.

Fa-, szén- és szalmatüzelésre! Gazdaságos üzem! Gőzcséplőgépek hajtására, tehervontásra és utánuk akasztott ekével való szántásra alkalmasak.

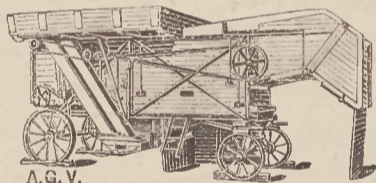

A.G.V.

GŐZLOKOMOBILOK

10 légkörnyomásra szerkesztve.

Fa-, szén- és szalmatüzelésre egyaránt alkalmasak. Nagy munkaképesség. Csekély vonóerőszükséglet. Nagy tüzelőanyag- és vízmeztakarítás.

A.G.V.

Aczelkeretű golyóscsapágyas CSÉPLŐGÉPK.

Csekély hajtóerőszükséglet! Csekély kenőanyag fogyasztás. Tengelykopás kizárva.

Nagy teljesítőképesség!

„LOSONCZI” tolóhengeres „Rekord” meritőkanalas

és

Szab. „Rekord II.”

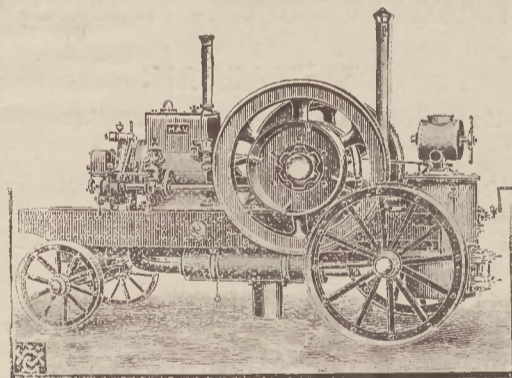
műtrágyavetőszerkezettel kombinált

sorvetőgépek.

Eredeti Kalmár-féle

gabonatisztító rosták.

Resiczai aczélekék.

SZIVÓGÁZLOKOMOBILOK

Ujdonság!

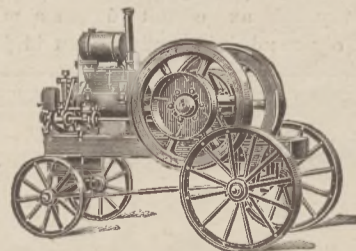
Szabadalom!

Rendkívül olcsó üzem!

Zajtalan működés!

Könnyű kezelés!

Üzemköltség napenként körülbelül 5 korona. Földgázüzemre is alkalmasak!

BENZINLOKOMOBILOK

porlasztóval (karburátor) és szab, szelephűtéssel ellátva,

Megbízható üzem! Egyszerű kezelés!

Egyenletes járás! Kevés benzinfogyasztás

Uj árjegyzékünk megjelent!

Magy. Kir. Államvasutak Gépgyárának Vezérigazgatója Budapest, Váci-körút 32.

Kívánatra szívesen megküldjük!

„Gazdasági szerszámkenőcsünk“

az egyedüli szer, mely mindennemű bőr- és lószerszámot fényessé és tartóssá tesz, egyszerűen a legfinomabb boxkenő.

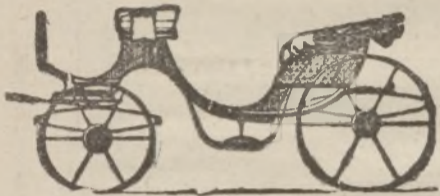
5 kg-os postacsomagban kg-onként 3 korona 60 fillér barhova bérmentve, utánvétellel szállítatik.

Turini világkiállításon kitüntetve.

Benes Testvérek
vegyészeti gyára, GYŐR.

Stumpf Testvérek kocsigyártása.

Budapest, IX., Vágóhid-utca 2. Soroksári-út sarok. Alapítva 1871.

Dus raktár új és használt kocsikból. Használt kocsik becsértetnek és átalakítások elfogadtnak jutányos árak mellett. Ugyis mindenféle üzleti és gazdasági kocsik készítése.

Arjegyzek ingyen és bérmentve.

Arankamentességre államilag olomzart **lóheremag**, arankamentességre államilag olomzart **luczernamag**, valdi északnémetországi **répamagvak**, **fümag** és **fümagkeverék**, réti kaszalók és pázsitok részére, **tavaszi bükköny**, **muhar**, **köles**, **baltaczim**, nyers és vazoztott **nyulszapuka** és minden egyéb **gazdasági magvak** a legjobb és legmegbízhatóbb mimóságban **jutányos áron** kaphatok.

HALDEK IGNÁCZ UTÓDA

magnagykereskedő cégénél

Budapest, V., Bálvány-utca 6.

Mintázott ajánlattal kívánatra készséggel szolgálók.

ELADÓ.

Saját telepemem termelt nagymennyiségű szőlő-ajtvány riparia portalis és monticola alanyon, u. m. ezerjő, mézes, szlanka, fehér és piros kövidinka, többféle muskotály és sasza csemetefajok, továbbá sima és gyökeres vadvessző, ugyisztén sima és gyökeres hazai vessző nálam kapható. Venni szándékozók azokat nálam megtekinthetik. Ojtványaim az idén szépen sikerültek, szép hajtással és dus gyökézzel bírnak.

FRANK BERNÁT TAPOLCZA, (FŐTÉR.)

Eredeti „Hanna“ vetőárpát

a párisi kiállításon „Grand Prix“-vel kitüntetve, megvételre ajánja **Kubicek**

Ferencz földbirtokos, Cellechovitz

Prossnitz mellett **Morvaországban.**

Lószerszám, butor és kasszák,

készítették új és használt, továbbá 100 pár díszlőszerszám, mell- és kumet, ezüst- és aranydíszítéssel, mindenféle munkaszerszámok, gazdasági pokróczok, lótakarók, régi és új esőköpnyvek, halinacszmák, zöld munkászubbonyok, mindenféle uniformisok, livrék, férfi-, női- és gyermeknyergek, legyverek, régi és új kardok, revolverek, másolóprések, gyepelőszárak, bandage-ok és mindenféle hasonló szerszámok olcsóbban, mint bárhol kaphatók. Egész berendezések, szállodák és kávéházak részére. Teljes lakásberendezések a legolcsóbbtól a legfinomabb kivitelig.

WIEN, IX, TRÖDLERHALLE 105.

Szállítók utánvétellel mellett. — A meg nem felelők kiessértetnek. A cs. kir. államtisztviselők szállítója. Kérem ügyelni a 105. számra.

Vetőmagvak eladása.

A sopronkövesdi bérgazdaságban eladásra kerül:

champlain- és hazai **tavaszi buza** qja 26 kor.; abundance- és duppa **zab** á 24 kor.; Nole imperial és Nole legkorábbi **árpája** á 22 kor., a vevő :: zsákjaiban, vasúthoz szállítva. ::

ÓTOCSKA GÉZA.

A PESTI HAZAI ELSŐ TAKARÉKPÉNZTÁR-EGYESÜLET

hetvenharmadik évi

RENDES KÖZGYÜLÉSÉT

1913. évi februárius hó 2-án délelőtt 10 órakor

fogja

Budapesten, Pestvármegye székháza dísztermében (Városház-u.) megtartani.

TÁRGYSOROZAT:

1. Jelentése az igazgatóságnak és a felügyelő-bizottságnak az 1912-ik évi üzlet eredményéről.
2. Határozathozatal a mérleg és tiszta jövedelem iránt.
3. Az alapszabályok 110. §-ának módosítása.
4. Egyéb igazgatósági előterjesztések.
5. A felügyelő bizottság hét (7) tagjának megválasztása (alapszabályok 36. §-a) és a választmány egy (1) tagjának megválasztása (alapszabályok 44. §-a).

Ezen közgyűlésre a t. cz. részvényesek azon figyelmeztetéssel hivatnak meg, hogy az alapszabályok 14. §-a értelmében csak oly részvényes gyakorolhatja, akár saját személyében, akár meghatalmazott által, szavazati jogát, kinek részvénye 1912. december 31-éig nevére iratott s a közgyűlést megelőző nap d. u. 5 órájáig az egyesület főpénztáránál még le nem járt szelvényeivel együtt letétetett.

Budapest, 1913. januárius 10-én.

(Utánnomás nem díjazatik.)

Az igazgatóság.

Gazdasági, erdei és ipari keskenyvágányu vasutak.

Sinek, hordozható vágányok, váltók, fordítókorongok, keskenyvágányu kocsik, kerékpárok és mozdonyok szállítása **új és használt állapotban, több évi részletfizetésre is.**

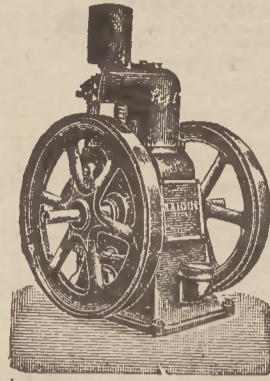
◆ **Nyomjelzés, tervezés, építés!** ◆

A MAGYAR WAGGON- ÉS GÉPGYÁR R.-T., GYŐR keskenyvágányu gyártmányainak **eladása és bérbeadása.**

Magyar Bank és Kereskedelmi R.-T. Keskenyvágányu Vasutoszt.
Budapest, V., Váci-körút 32.

LISTER-féle eredeti angol benzinmótorok.

Aranyéremmel kitüntetve Wienben, az 1910. évi erdészeti és vadászati kiállításon.

Álló és magánjáró. Legkisebb tüzelőanyagszükséglet. Minden hajtóerő azéljaira 2 1/2-től 8 HP.-ig. Villanydelejes gyújtás. Egyszerű üzembeállítás. Elonyósítási feltételek A legjobban ismert Lister-féle lefűző gyártása. Árjegyzék és értesítések ingyen.

R. A. LISTER & Co.
Ges. m. b. H.
Wien, III. 2. Hintere Zollamtsstrasse 9.
Viszonteladók és ügynökök keresetnek

Amerikából direkte importált **PLYMOUTHOK** fajtiszta, kiváló szép ivadékaival és kellőtojásaira előjegyzést elfogad **KOVACS ÖDÖN** bel- és külföldön többszörösen kitüntetett plymouth tenyészete. A tojások ára tucatonként (15 db.) Május végéig bezárólag 16 korona, azontul 10 korona csomagolással együtt. Az állatok darabja 20 koronától feljebb minőség és fejlettség szerint. Megrendelések Budapest, Városmajor-utca 30 szám alá intézendők.

Gazdák figyelmébe!
50%

pyroleum
= világitása. =

A pyroleum szagtalan, nem füstöl, nem gyúlékony és már **több ezer uradalomban bevezettetett.**

Számos elismerő levél nálam be tekinthető. Próbaküldemények 2 korona utánvét mellett. Kívánatra prospektus ingyen és bérmentve

Degen Jakab
BUDAPEST
IX., Közraktár-utca 28.

Korai Székely tengeri

közép nagy csövűvé javított, kapható **KISS SÁNDOR** gazdaságában Fugyi u. p. Fugyivásárhely postafiók 1. Vetési célra válogatott 12.— korona. Elite csövekről morzsolt 15.— korona 50 kgr.-ként ab Nagyvárad.

Becserelés folytán eladó és kedvező fizetési feltételekkel kapható

Fowler-féle 16 HP. gőzeke
Mac Laren-féle magánjáró gőzeke
Magyar állam gyártmányu egy gép rendszerű gőzeke.

Bővebb felvilágosítást nyújt

HEUGKE A. GŐZEKEGYÁR műszaki irodája
Budapest, V., Katona József-u. 26.

TELEFON: 106-03.

KNUTH KÁROLY mérnök és gyáros.

Gyár és iroda:

Budapest, VII., Garay-utca 6-8. sz.

Elvállal: Központi-, víz-, lég- és gőzfűtések, légszusz- és vízvezetékek, csatornázások, szellőztetések, clozetek, szivattyúk, vízerőművi emelőgépek stb., nemkülönben kőszén-, olaj- és petróleum-váladákból nyert gázok értékesítését célzó készülékek létesítését, városok, indóházak, nagyobb épületek és gyárak számára.

Tervek, költségvetések, jóvedelem előirányzatok gyorsan készíttetnek.

Legjobb minőségű kőgáz- és csövek raktáron.

PROPPER SAMU

mezőgazdasági gépezetében

Budapest, V., Váci-körút 52. sz.

Nagy választékban előnyös árakon kaphatók: lényeges javításokkal ellátott **DEERING-féle** eredeti amerikai

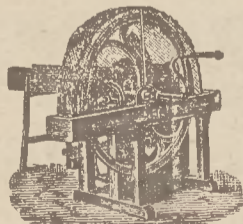
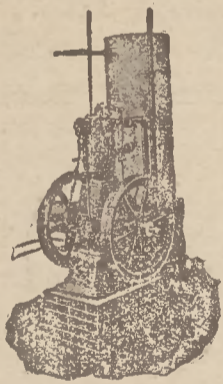
tárcsásboronák

és

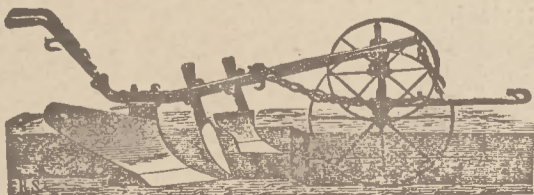
amerikai **DEERING-féle benzinmótorok,**

eredeti **„WESTFALIA“**

mütrágyaszórógépek

valódi **„SACK“-féle** ekék, vetőgépek, boronák, valamint kitűnő szőlőmivelési eszközök,

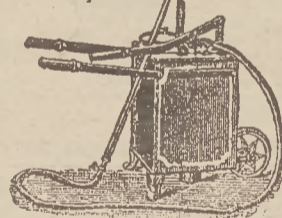
Valódi SACK-féle aczéleke.

„APOLLO“ meszelő és permetezőgépek, szalmakötélfonógépek, legkitűnőbb szecska-

vágó- és répavágógépek, takarmánygyorsfüliesztők, **„OHIO“** tengeriszártépőgépek, amerikai daralogépek és mindenféle egyéb legelsőrendű gazdasági gépek és eszközök.

A Heller-féle „KING“

gyorsmeszelő és fertőtlenítő gép, az esetmunka 20-szorosát teljesíti.

Gyártók azonkivül:

PITTORE ÉS TRIUMPH nevű gyorsmeszelőt is.

Meszelőm szivattyúi azonnal kicserélhető golyós szelepekkel vannak ellátva, tehát **nincsen eldugulás, nincsen piszkálás.** Meszelőm ára (teljes felszereléssel és gyümölcsfák permetezésére alkalmas két- vagy háromágú (szóróval) **60 koronától 320 koronáig.**

IG. HELLER BÉCS, II., Prater Schrotzbergstrasse 1.
Kérjenek leírást. Képviselek kerestetnek

Legnagyobb megtakarítás időben, pénzben és anyagban!

A „King“ kiváló gyorsmeszelő- és fertőtlenítőgép sokoldalú használhatósága miatt **egy mezőgazdaságban sem nélkülözhető.** A szivattyúk teljesen tömör sárgarézből készülnek, javítások majdnem teljesen kizártak. „King“ tömlővezetékekkel **többet teljesít, mint 20 ember esetével** és mindenféle állványozást és előmunkálást feleslegessé tesz. Ezen gép egy nap alatt kifertőtleníti

Kwizda Ferencz János

az osztrák-magyar csász. és kir., a román királyi és bolgár királyi udvaroknak állatgyógyászati cikkeiben való szállítója, kertületi gyógyszerész **Korneuburg-ban, Wien mellett.**

KWIZDA-féle RESTITUTIONSFLUID

mosóvíz lovak számára.
Egy üveg ára K 2.80.

Az udvari istállóban és versenyistállóban 50 év óta használatos, mint kitűnő erősítő szer nagyobb munka végzése előtt és után, ingyuladásoknál stb. Trainingben nélkülözhetetlen.

Főrakár: **Török József** gyógyszerésznél Budapest, VI., Király-utca 12. sz. VI., Andrássy-ut 26. sz.

**Új és egyszer használt zsákok, ponyvák, kölcsön és eladás.
Lópokróczok, manilla aratógép kévekötözők**
kartellen kívül.

Távirat:
NAGELA.

NAGEL ADOLF Budapest, Arany János-utca 10.

Telefon:
35-92.

MEGJELENT

**KODOLANYI-féle 1913. évi
GAZDASÁGI ZSEBNAPTÁR**

teljesen átdolgozva és kibővitve, súlyra nézve
könnyebb s így tényleg zsebben hordozható.

53-ik ÉVFOLYAM.

Ára helyben 2 korona 80 fillér. Ajánlott
postal szétküldéssel 3 korona 25 fillér.
Utánvétellel küldve 3 korona 45 fillér.

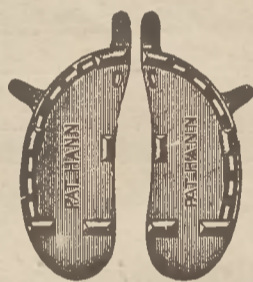

Megrendelhető a **GAZDASÁGI LAPOK**
kiadóhivatalában, Budapest, VIII. ker.,
József-utca 15. szám alatt. ■■■■■■

Ökörpatkók

alkalmasak, tartósak és olcsók.

HANN jeggyel ellátva.

Kérjen és figyeljen pon-
tosan ezen jegyre, mert
patkóink minden tekin-
tetben utolérhetlenek!

Rendes csülökpalkók ökrök részére. Szabadal-
mazott lópalkók, első díjakkal kitüntetett patkók, igás és
hátas lovak részére, szakférfiak által legmelegebben ajánlva.
Patkó- és csülökszegek. Sróf- és rúdvasalások,
vasalási eszközök és szerszámok.

M. HANN'S SÖHNE
RAINFELD a/d. Gölsen N.-Ö.

Lyukfuró v. srófkészülékes hordódugólemezek cég-nyo-
mattal vagy anélkül, szállításra és beraktáro-
zásra szánt hordókhöz minden nagyságban és mennyiségben.
Minták és árjegyzékek ingyen!

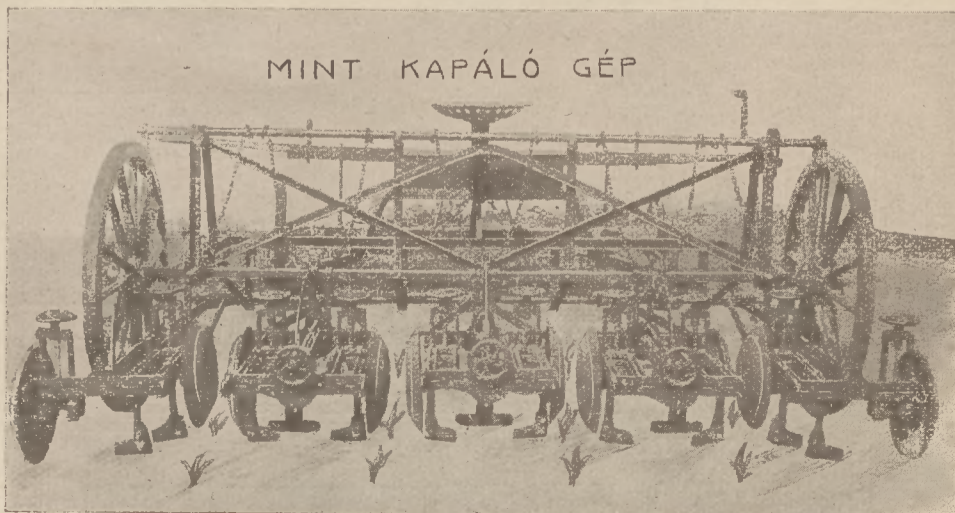
Szabad. Egyetemes „QUADRAT” tengeriművelő.

A 3, esetleg 4-soros gép 65, 70,
75 cm. fészektávolságra □-es
fészket vāj, betakar.

Egészen új, tökéletes növény-
védelmet eredményező ren iszer
szerint kapál és végül exxir-
pál is.

Egyedüli e célra szolgáló
eszköz, melynek kezelése egy-
szerű.

Általa minden irányban pontos
□-es fészekrend létesíthető
és aránylag csekély vonóerőt
igényel.

Szilárd szerkezet mellett min-
den irányban állítható.

Munkája minden tekintetben biz-
tosan szabályozható.

Megrendelhető

DEBRECZENI LAJOS
és **TÁRSA** cégnél
NAGYVÁRADON.

Kivánatra prospektus
bérmentve. ■■

Gazdák Biztosító Szövetkezete

Alakult 1900-ban.

Budapest, VIII., Baross-utca 10. szám a.

Biztosítási alap: Alapítványok kormány hozzájárulásával 2.488.780,-, tartalékok 2.819.596,25, összesen: 5.308.376,25 korona. 1901. évi felesleg 90.849,-, 1902. évi felesleg 59.782,26, 1903. évi felesleg 109.831,73, 1904. évi felesleg 72.438,23, 1905. évi felesleg 61.730,60, 1906. évi felesleg 39.243,65, 1907. évi felesleg 41.877,82, 1908. évi felesleg 81.088,76, 1909. évi felesleg 106.589,64, 1910. évi felesleg 120.164,38, 1911. évi felesleg 148.378,16 korona.

Biztosítások elfogadása tűz- és jégkár ellen, ugyancsak az ember életére, különféle módozatok szerint. Az üzletteredményben a biztosított tagok díjarányában rész-sülnek és az 1901. évi üzletfeleslegből úgy a tűz-, mint a jégkár ellen biztosítva volt tagok 4 százalékos díjvisszatérítést kaptak. Az 1902. évi üzletfeleslege közgyűlési határozattal tartalékba helyeztetett. Az 1908. évben a jégkár ellen biztosítottak 4 százalékos díjvisszatérítést kaptak. Az 1904. és 1905. évben a jégkár ellen biztosítottak 2-2 százalékos díjvisszatérítésben részesültek. Az 1906. évben a jégkár ellen biztosítottak, kik 5-10 évre adják fel biztosításukat, 5 százalékos engedményben részesültek. Az 1907., 1908., 1909. és 1910. évi üzletfelesleggel pedig tartalékainkat gyarapítottuk. Az 1911. évben a jégkár ellen biztosított tagjaink, akik akár egy, akár több évre jégkár ellen nála biztosítottak és 1912. évben ismét a szövetkezetnél fognak biztosítani, tíz százalékos díjvisszatérítést ad. 1911. év végén a tartalékok 2.819.596,25 koronára rúgnak. Biztosítási ajánlatok benyújtandók közvetlenül, vagy a képviselők közvetítésével. Nyomatványokkal és felvilágosítással minden irányban készséggel szolgál az igazgatóság.

A Gazdák Biztosító Szövetkezete társintézménye a „GONDVISELÉS” Országos Központi Segélyező Társulat uján 100 koronától 1000 koronáig terjedő temetési segélybiztosítások, valamint havi betétek ellenében 1000 koronáig terjedő leánykiszáratási (önállósítási) segélybiztosítások eszközöltenek. Legelőnyösebb népbiztosítás. E társulat kebelében minden községben önálló helyesíró-ortok szervezhetők jótékony célú működésükkel. Tájékoztatót készséggel küld bárkinek is a Társulat igazgatósága, Budapest, IX., Erkel-utca 20.

680 kilogramm tiszta buzaszem

volt az eredmény, midőn egy 550 keresztből álló buzaszalmát, mely már egy közönséges dobkosárral el lett csépelve, szab. betétsínes géppel szakértő bizottság előtt utána csépeztünk.

Pénzt, időt és munkát takarítanak meg a STERN-féle szabad. dobkosár-betétléczczel.

Kérdésközlésre ingyen és bérmentve nyújt felvilágosítást:

BARDOS és BRACHFELD BUDAPEST, VI., Gyár-utca 5.

A szőlő trágyázása.

Írta: **Ordódy Lajos.** — Ára 3 korona. Ajánlott küldéssel 3.45 korona.

Utánvétellel küldve 3.65 korona. Gyakorlati útmutatás arra, hogy miként kell a szőlőket istálló- és műkereskedelmi trágyákkal úgy trágyázni, hogy a legjobb terményt a legnagyobb mennyiségben elérhessék — megszereshető a **Gazdasági Lapok** kiadóhivatalában, Budapest, VIII., József-utca 15.

MAGYARHON ELSŐ, LEGNAGYOBB ÉS LEGJOBB HIRNEVŰ ÓRAÜZLETE.

Állapított 1847

Brausweller János

Szegeden. Csak a legújabb és legelőnyösebb felhatalmazott szab. szinonometrikus és arányos felhatalmazott a semmiért is ingázóvalnak. stb. stb.

ÓRAK, ÉKSZEREK 10-ÉVI JÓTÁLLÁSSAL RÉSZLETFIZETÉSRE

Képes árjegyzék bérmentve. Javítások pontosan eszközöltenek.

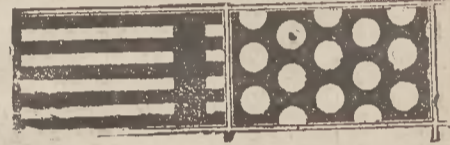
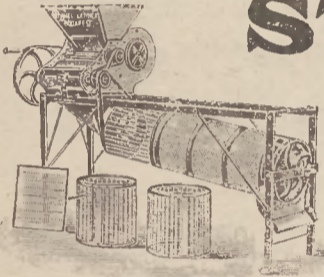
STAHEL és LENNER

Trieur- és lemezlyukasztó-gyár

BUDAPEST, VI., Angyal föld, Országbiró-u. 44-46.

Ajánljuk **TRIEURJEINKET** és **OSZTÁLYOZÓ GEPEINKET** gabona és hüvelyesek tisztítására és osztályozására.

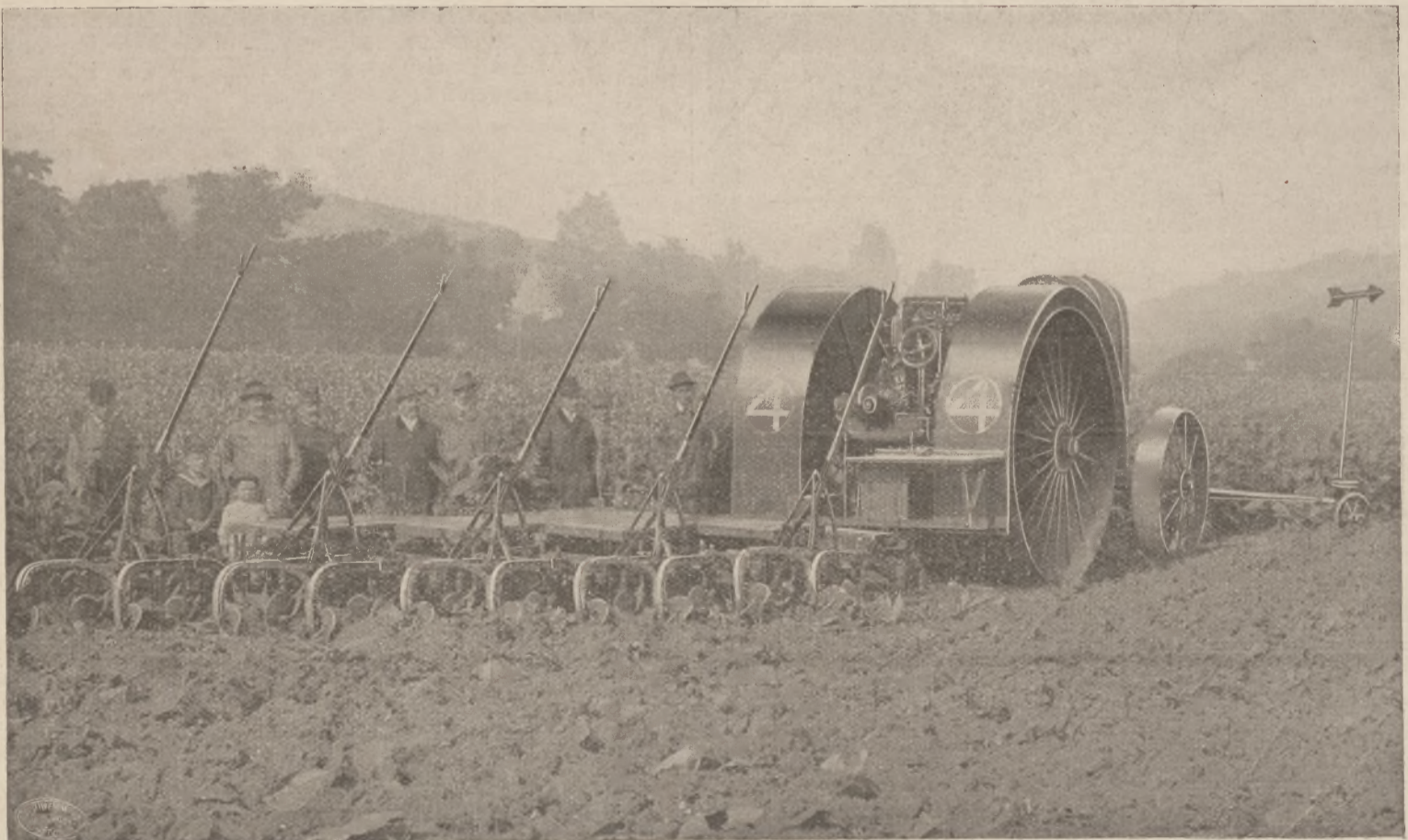
TÖREKROSTÁK és mindenfajta **LEMEZROSTA** - öseséplőgépek számára

THE „BIG FOUR” TRACTOR

VILÁGHIRŰ AMERIKAI MOTOROS SZÁNTÓ- ÉS EGYETEMES MEZŐGAZDASÁGI VONTATÓGÉP

AZ ÖSSZES „BIG FOUR” ALKATRÉSZEKET ÁLLANDOAN RAKTÁRON TARTJUK. OK MÁR REFERENCIÁVAL SZIVISEN SZOLGÁLUNK! FIZETÉSI MÓDOZATAINK A LEGKEDVEZŐBBEK!

NÉHÁNY REFERENCIA: Kisbéri m. kir. állami ménesebirtok (Komárom megye) — Gróf Dessewffy Miklós uradalma Balassagyőr (Szabolcs megye) — Meller Henrik, Osnógó (Somogy megye) — Bódy Springer Gusztáv uradalma, Buceány (Nyitra megye) — Diószeghy Zoltán gazdaság, Sajókaza (Borsod megye) — Kovács József gazdaság, Magyarócska (Vas megye).

„BIG FOUR” TRACTOR „JOHN DEERE” 10 VASU EKÉVEL. Diószeghy Zoltán sajkócai gazdaságában (Borsod megye.)

magyarországi sikereivel bebizonyította, hogy teljesen meg tud felelni mindazon követelményeknek, melyeket a t. magyar gazdaközönség egy elsőrangú szántógéppel szemben támaszt. Nem hangzatos ügynök i reklámmal, a mely a t. gazdaközönség megelégedésére szolgál, kívánjuk a „The Big Four” traktor óriási előnyeit más versenyyártmányokkal szemben kiemelni, hanem **hivatkozunk** a h. a. mincz előelő magyar gazdaság gyakorlati tapasztalataira, a melyeket azok szántógépünkkel rendszeres szántási munkálatokban szerezték. A „The Big Four” traktorral szerzett magyarországi tapasztalataink és főmérnökünk által vég-ett terep- és talajvizsgálatok alapján **csak oly esetben fogjuk a szántógép beszerzését valamely ér-ekelő gazdaságnak ajánlani, ha az teljesen meggyőződik, hogy az rend-letésének teljesen meg fog felelni.** — Komoly érdeklődés esetében ezért díjmentesen és vételkötelezettség nélkül kiküldjük főmérnökünkét. — Az eladott szántógépeket amerikai szerelők szerelik.

Sürgönyözim **CENTRALIS. KÖZPONTI KERESKEDELMI ÉS IPARBANK R.-T., BUDAPEST, V., Váci-kö-ut 26. TELEFON: 86-97.**